



REPUBLIKA SLOVENIJA

**DRŽAVNI ZBOR**

Raziskovalno-dokumentacijski sektor

# Samostojni poklici

Informacija (IN)

**Avtorja:** dr. Katarina Žagar

mag. Andrej Eror



**Št. naročila:** 6/2020

**Datum in kraj:** Ljubljana, 25. 3. 2020

**Kontakt:**

Raziskovalno-dokumentacijski sektor:

mag. Tatjana Krašovec, vodja, [tatjana.krasovec@dz-rs.si](mailto:tatjana.krasovec@dz-rs.si)

Raziskovalni oddelek:

mag. Igor Zobavnik, vodja, [igor.zobavnik@dz-rs.si](mailto:igor.zobavnik@dz-rs.si)

**Gradivo ne predstavlja uradnega mnenja Državnega zbora!**

## I UVOD

Ustava Republike Slovenije v 49. členu zagotavlja svobodo dela. Vsakdo prosto izbira zaposlitev, vsakomur je pod enakimi pogoji dostopno vsako delovno mesto in prepovedano je prisilno delo (Ustava, 49. člen).

Na področju dela in delovnih razmerij se dogaja vse več sprememb. Temu botrujejo nove tehnologije in porast netipičnih oblik dela.<sup>1</sup> Nove oblike dela omogočajo večjo fleksibilnost in zmanjšujejo ovire za zaposlitev tistih, ki so izključeni s trga dela. Tako na primer vedno več ljudi dela za določen čas, s krajšim delovnim časom, delajo kot svobodnjaki, kot samozaposlene osebe, ko gre za ekonomsko odvisnost, po pogodbah, v katerih delovni čas ni opredeljen (*zero hour contracts*) in prek spletnih platform (*crowdsourcing*) (gl. Pogačar, 2018, str. 1317).

*"Klasična pogodba o zaposlitvi bo ostala in mora ostati prevladujoča oblika na trgu dela, vendar moramo sprejeti dejstvo, da novih načinov dela preprosto ne moremo preprečiti in da to niti ne bi bilo smiselno, ampak moramo zagotoviti, da bodo posamezniki, ki opravljajo takšno delo, imeli zagotovljeno ekonomsko, pravno in socialno varnost"* (Pogačar, 2018, str. 1317).

Zakon o delovnih razmerjih<sup>2</sup> ureja delovna razmerja, ki se sklepajo s pogodbo o zaposlitvi med delavcem in delodajalcem. *"Cilji zakona so vključevanje delavcev v delovni proces, zagotavljanje usklajenega poteka delovnega procesa ter preprečevanje brezposelnosti, pri čemer se upošteva pravica delavcev do svobode dela, dostojanstva pri delu in varuje interese delavcev v delovnem razmerju"* (1. člen zakona).

V Sloveniji poteka proces krepitev storitvenega sektorja, kar prinaša večji obseg fleksibilnih oblik dela. Problem je, če netipične oblike dela postanejo običajne ali prevladujoče in delo ni ustrezno plačano skozi daljše časovno obdobje. Netipične oblike dela niso le obrobni, začasen pojav na trgu dela, pač pa njihov pojav še narašča (Pogačar, 2018).<sup>3</sup> *"Naraščajoči delež netipičnih oblik dela lahko pomeni tveganje za posameznika, po drugi strani pa tudi omaja učinkovitost sistemov socialne varnosti v posamezni državi"* (Pogačar, 2018, str. 1318).<sup>4</sup>

### 1.1 Opredelitev temeljnih pojmov

#### Delo

Delo je skupek nalog in dolžnosti, ki jih oseba opravlja (jih je ali bi jih lahko), in sicer kot zaposlena ali kot samozaposlena oseba (SURS, spletna stran). Po SSKJ je delo zavestno uporabljanje telesne ali duševne energije za pridobivanje dobrin (SSKJ).

#### Delavec in delodajalec

Po Zakonu o delovnih razmerjih je delavec vsaka fizična oseba, ki je v delovnem razmerju na podlagi sklenjene pogodbe o zaposlitvi. Delodajalec po tem zakonu pa je pravna in fizična

<sup>1</sup> Kot nestandardne (netipične) oblike dela avtor (za potrebe članka) opredeljuje tiste oblike dela, ki se razlikujejo od pogodbe o zaposlitvi s polnim delovnim časom (gl. Pogačar, 2018).

<sup>2</sup> Zakon o delovnih razmerjih je dostopen na spletišču Pravno-informacijskega sistema Republike Slovenije: <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO5944>.

<sup>3</sup> V državah članicah OECD povprečno vsak šesti delavec opravlja delo samostojno, kot samozaposlena oseba (Pogačar, prav tam).

<sup>4</sup> Za celovit vpogled v tematiko/prispevek gl.: Pogačar, Peter (2018): Zagotavljanje varnosti delavcem v novih oblikah dela in v netipičnih oblikah zaposlitve, Podjetje in delo, št. 6-7, str. 1315.

oseba ter drug subjekt: državni organ, lokalna skupnost, podružnica tujega podjetja ter diplomatsko in konzularno predstavništvo, ki zaposluje delavca na podlagi pogodbe o zaposlitvi. Manjši delodajalec je delodajalec, ki zaposluje deset ali manj delavcev (5. člen zakona).

#### Delovno razmerje

*"Delovno razmerje je razmerje med delavcem in delodajalcem, v katerem se delavec prostovoljno vključi v organiziran delovni proces delodajalca in v njem za plačilo, osebno in nepretrgano opravlja delo po navodilih in pod nadzorom delodajalca." Vsaka od pogodbenih strank je dolžna izvrševati dogovorjene in predpisane pravice ter obveznosti (4. člen zakona).*

Delovno razmerje se načeloma sklepa na podlagi pogodbe o zaposlitvi za nedoločen čas, lahko pa se sklene tudi za določen čas. Po slovenski zakonodaji je mogoče opravljati tudi več posebnih oblik dela: enkratna, občasna ali kratkotrajna dela, kot je na primer delo po podjemni ali avtorski pogodbi, začasno ali občasno delo upokojencev, osebno dopolnilno delo ali kratkotrajno delo. Pridobiti je mogoče tudi poseben status, ki omogoča samostojno opravljanje določene dejavnosti, ne da bi ustanovili podjetje ali vstopili v delovno razmerje (SPOT<sup>5</sup> a, spletna stran).

#### Poklic<sup>6</sup>

Poklic je skupek del, katerih poglobitve naloge in dolžnosti so si po vsebini in zahtevnosti podobne. Poklic posamezne osebe se lahko opredeli glede na glavno delo oziroma zaposlitev, ki ga oseba trenutno ima, glede na njeno dodatno delo, glede na delo oziroma zaposlitev, ki ga je imela v preteklosti, ali ga bo imela v prihodnosti (SURS, spletna stran).<sup>7</sup>

Poklic pomeni delo, dejavnost, za katero je potrebna usposobljenost, navadno za pridobivanje osnovnih materialnih dobrin (Fran, spletna stran).

#### Svobodni poklic in samostojni poklic

*"Svobodni poklici so opredeljeni kot poklici z visoko stopnjo usposobljenosti in se opravljajo osebno, neodvisno in s polno osebno odgovornostjo. Zanje so značilni strogi izobrazbeni in poklicni standardi zaradi zagotavljanja kakovosti storitev. Izvajalci svobodnih poklicev se ne štejejo za podjetnike" (SPOT b, spletna stran).*

Svobodni poklic je *"poklic, ki ga opravlja oseba kot glavno dejavnost, ne da bi bila v delovnem razmerju za več kot polovični delovni čas"* (Inštitut za slovenski jezik, spletna stran).

Svobodni poklic/samostojni poklic<sup>8</sup> je poklic, ki ga opravlja oseba kot glavno dejavnost, ne da bi bila v rednem delovnem razmerju (Fran, spletna stran).

#### Predstavniki samostojnih poklicev v Državnem svetu Republike Slovenije

<sup>5</sup> SPOT – Slovenska poslovna točka, e-VEM Državni portal za poslovne subjekte in samostojne podjetnike: <https://evem.gov.si/info/sistem-spot/>.

<sup>6</sup> Za več informacij gl. tudi: Standardno klasifikacijo poklicev SURS, spletna stran: <https://www.stat.si/Skp/Docs/MetodoloskaPojasnilaSKP08.pdf>.

<sup>7</sup> Pomembno je razlikovati med poklicem in izobrazbo; po končanem izobraževalnem programu določene stopnje izobraževanja posameznik pridobi naziv izobrazbe oziroma strokovni ali znanstveni naslov, in ne poklica. Gl. SURS, str. 15, spletna stran, prav tam.

<sup>8</sup> Enaka definicija za obe kategoriji: svobodni poklic: poklic, ki ga opravlja oseba kot glavno dejavnost, ne da bi bila v rednem delovnem razmerju, samostojni poklic: poklic, ki ga opravlja oseba kot glavno dejavnost, ne da bi bila v rednem delovnem razmerju, gl. spletno stran Fran: <https://fran.si/iskanje?View=1&Query=poklic&All=poklic&FilteredDictionaryIds=133>.

Po Ustavi so v Državnem svetu poleg predstavnikov delodajalcev in delojemalcev, predstavnikov negospodarskih dejavnosti in predstavnikov lokalnih interesov tudi predstavniki kmetov, obrtnikov in **samostojnih poklicev** (96. člen ustave).

Zakon o Državnem svetu<sup>9</sup> (v nadaljevanju zakon) določa, da enega predstavnika samostojnih poklicev volijo poklicne organizacije drugih samostojnih poklicev, organizirane za območje države (28. člen). Za poklicne organizacije se štejejo: zbornice, združenja, društva, zveze in druge poklicne organizacije kmetov, obrtnikov in drugih samostojnih poklicev, organizirane za območje države ter sekcije samostojnih poklicev v drugih poklicnih zbornicah, združenjih, društvih, zvezah in drugih poklicnih organizacijah, organizirane za območje države (29. člen zakona).

### Samozaposleni<sup>10</sup>

Samozaposleni je *"kdor pridobi zaposlitveni status, pri katerem si prispevke navadno plačuje sam"* (Fran, spletna stran).

*"Osebe, ki samostojno opravljajo gospodarsko, negospodarsko ali poklicno dejavnost so poimenovane tudi samozaposlene osebe. Po eni strani je samozaposlenost v literaturi povezana s konceptom podjetništva, ki predstavlja pozitiven in inovativen tip ekonomske aktivnosti, ko se posamezniki odločijo za podjetništvo, ker zaznajo dobro poslovno priložnost, po drugi strani pa je to lahko edina rešitev za preživetje in je posledica situacije, v kateri ni bila dosegljiva nobena druga oblika zaposlenosti"* (Drganc, 2008:1).

### Prekarnost

Pojem prekaren se nanaša na *"negotovo, navadno slabo plačano začasno zaposlitev"* (Fran, spletna stran).

### Freelancerstvo

Pod angl. izrazom *freelancing* običajno razumemo delo oziroma storitev, ki jo oseba (svobodnjak, *freelancer*) opravlja za delodajalca oziroma stranko, pri čemer ta dva nista v odvisnem delovnem razmerju. Opredelimo jih lahko kot *"visoko usposobljeno podskupino samozaposlenih, ki ponuja specializirane storitve za enega ali več klientov hkrati"* (IPSE v Freelancerstvo, Wikipedia, spletna stran). Gre za *"svobodno opravljanje poklica v smislu samostojnega vodenja svojega posla... Freelancer za razliko od samostojnega podjetnika ne more zaposliti nikogar"* (Pernačič v: Freelancerstvo, Wikipedia, spletna stran).

## 1.2 Mednarodni vidik

Mednarodna skupnost, tudi Evropska unija, se ukvarja s področjem samostojnih/svobodnih poklicev. Zato obstaja več dokumentov in študij na to temo.<sup>11</sup> Na tem mestu smo se osredotočili na dva dokumenta, katerih bistvo povzemamo v nadaljevanju. Omeniti velja (tako izhaja iz mnenja v nadaljevanju), da se pojem "samostojni poklic" v nekaterih državah članicah EU ne uporablja.

---

<sup>9</sup> Zakon o Državnem svetu je dostopen na spletišču Pravno-informacijskega sistema Republike Slovenije:

<http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO229>.

<sup>10</sup> Več o pojmu in predvsem o obdavčitvi samozaposlenih v Sloveniji gl. na primer diplomsko delo: Drganc, Tina (2008): [http://www.cek.ef.uni-lj.si/u\\_diplome/drganc3484.pdf](http://www.cek.ef.uni-lj.si/u_diplome/drganc3484.pdf).

<sup>11</sup> Na primer: The State of Liberal Professions Concerning their Functions and Relevance to European Civil Society, spletna stran: <https://www.eesc.europa.eu/sites/default/files/resources/docs/qe-01-13-678-en-c.pdf>.

### 1.2.1 Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o vlogi in prihodnosti samostojnih poklicev v evropski civilni družbi leta 2020<sup>12</sup>

Evropski ekonomsko-socialni odbor je marca 2014 z 210 glasovi za, 8 glasovi proti in 11 vzdržanimi glasovi sprejel mnenje na lastno pobudo na temo: Vloga in prihodnost samostojnih poklicev v evropski civilni družbi leta 2020.

#### Sklepi in priporočila (izbor)

- Samostojni poklici so (ob nekaterih družbenih prilagoditvah) primerni za to, da v prihodnosti znatno pripomorejo k vrhunskemu opravljanju nalog na področju "socialnih dobrin", kot so: zdravstveno varstvo, opravljanje javnih storitev, varstvo državljanskih pravic in zagotavljanje gospodarske blaginje. So sestavni del vsake demokratične družbe in predstavljajo precejšen potencial za rast zaposlovanja in BDP.
- Optimalna ureditev samostojnih poklicev je mogoča z regulativnim pristopom na podlagi pravil (*rulesbased regulation*) in z regulativnim pristopom na podlagi načel (*principles-based regulation*).
- Ponudniki storitev morajo izpolnjevati visoke strokovne in etične zahteve. Njihove storitve se lahko dotikajo pomembnih vprašanj, ki se nanašajo na življenje, zdravje, pravosodje itn.
- V državah članicah poklicna združenja ali zbornice zastopajo interese svojih poklicev. Ena izmed prednostnih nalog je poenostavitev upravnih postopkov.
- *"Prispevek samostojnih poklicev k uspešnemu upravnemu, političnemu in gospodarskemu življenju države članice je priznan na nacionalni in evropski ravni, saj pomeni posodobitev in večjo učinkovitost javnih uprav in storitev za državljane in potrošnike"* (Mnenje EESO), spletna stran).
- Ta sektor je pomemben za zaposlovanje mladih, ki se odločajo za svobodno podjetništvo. *"Osebe, ki izvajajo samostojne poklice, morajo spoštovati zakonodajne predpise in/ali kolektivne pogodbe v odnosu do svojih zaposlenih in mladih, ki se pri njih izobražujejo, opravljajo pripravništvo ali vajeništvo ali se strokovno usposablajo"* (širše: Mnenje EESO, spletna stran).

### 1.2.2 Skupne vrednote svobodnih poklicev v Evropski uniji<sup>13</sup>

Marca 2000 je Evropski svet v Lizboni sprejel program reform, katerih cilj je bil, da bi Evropska unija do leta 2010 postala najbolj konkurenčno in dinamično, na znanju temelječe gospodarstvo.

Sedemintrideseti člen Direktive o storitvah na notranjem trgu (2006/123/ES) države članice poziva, da ob sodelovanju s Komisijo spodbudijo pripravo kodeksov poklicnega ravnanja in zagotovijo njihovo dostopnost po elektronskih medijih. To je podprl tudi Evropski parlament oktobra 2006.

Evropski svet svobodnih poklicev (CEPLIS – *European Council of the Liberal Professions*) je poslal vprašalnik državam članicam in nekaterim organizacijam na ravni EU s prošnjo za mnenje glede vrednot, ki naj bi jih imeli vsi svobodni poklici. Odziv je bil soglasen in pozitiven. Namen je bil dogovor o skupnih vrednotah. Sicer je jasno, da bodo razlike v

<sup>12</sup> Dokument v celoti je dostopen na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52013IE1748&from=PL>.

<sup>13</sup> V celoti povzeto po CEPLIS, spletna stran: [http://www.izs.si/fileadmin/dokumenti/ecec/Microsoft\\_Word\\_-\\_svobodnipoklici.pdf](http://www.izs.si/fileadmin/dokumenti/ecec/Microsoft_Word_-_svobodnipoklici.pdf).

kodeksih za posamezne poklice na ravni EU (na primer na področju zaupnosti podatkov ipd.), a je skupen dogovor vseeno pomemben za zmanjšanje razlik v kodeksih, ki se uporabljajo v posameznih državah članicah.

Bistvo svobodnih poklicev je intelektualno delo. Za njihovo pravilno izvajanje se zahteva visoka raven pravnega, tehničnega, tudi naravoslovnega znanja. To se pridobi z uspešno dokončanim študijem (na akademski stopnji ali dodiplomskem visokošolskem študiju). V nekaterih primerih so lahko postavljene dodatne zahteve (pred registracijo) za opravljanje svobodnega poklica. Tu ima posebno mesto kodeks ravnanj za določen poklic, ki ga je sestavil določen poklicni organ, in je osredotočen na interese tistih, ki želijo storitve od pristojnega strokovnjaka. Ta se zaveda, da kršitev kodeksa lahko vodi v disciplinsko kazen (več: CEPLIS, spletna stran).

Generalna skupščina članov CEPLIS je 20. 6. 2007 v Bruslju soglasno sprejela izjavo naj kodeksi ravnanja za svobodne poklice na ravni EU vsebujejo določbe, ki pokrivajo te teme:

- *Zaupnost*
- *Sodelovanje pri stalnem poklicnem razvoju*
- *Neodvisnost in nepristranskost*
- *Poštenost in neoporečnost*
- *Nadzor pomožnega osebja*
- *Upoštevanje kodeksa in opravljanje svobodnega poklica*
- *Zavarovanje poklicne odgovornosti*
- Nasprotje z moralnimi ali verskimi prepričanji (širše: CEPLIS, spletna stran).<sup>14</sup>

\*\*\*

V nadaljevanju se v raziskovalni nalogi ukvarjamo predvsem s problematiko na področju **samostojnih** oziroma **svobodnih poklicev**.<sup>15</sup> V drugem poglavju prikazujemo kratek vpogled v zgodovinski razvoj nekaterih svobodnih poklicev. V tretjem poglavju se ukvarjamo z zakonsko ureditvijo področja samostojnih oziroma svobodnih poklicev v Sloveniji; navajamo izbor tipičnih/najbolj znanih poklicev oziroma poklicnih skupin, kot so: notarji, odvetniki, inženirji, arhitekti, samostojni kulturni delavci in drugi. Sledi predstavitev nekaterih delujočih sekcij za te poklicne skupine in drugih subjektov - v četrtem poglavju. Peto poglavje posvečamo ureditvi delovnopravnega statusa nekaterih poklicev oziroma poklicnih skupin predvsem z vidika socialno-ekonomskih pravic. Šesto poglavje namenjamo problemu prekarnosti, v sedmem poglavju pa povzemamo nekaj rešitev (ali možnih izzivov na tem področju), ki jih predlagajo različni avtorji/institucije iz različnih zornih kotov.<sup>16</sup>

Podatke smo poiskali v različnih relevantnih virih in literaturi, v zakonodaji in na spletnih straneh.<sup>17</sup>

---

<sup>14</sup> Dokument v celoti je dostopen na: <https://ceplis.org/>.

<sup>15</sup> Za mednarodno primerjavo ureditve tega področja gl. raziskovalno nalogo št. 2/15: [Statusne oblike izbranih poklicev](#).

<sup>16</sup> Izraze oziroma poklice zapisane v obliki moškega spola navajamo enakovredno za oba spola.

<sup>17</sup> V veliko pomoč je bilo gradivo, ki so ga pripravili sodelavci v Dokumentacijsko- knjižničnem oddelku.

## II. ZGODOVINSKI RAZVOJ NEKATERIH SVOBODNIH/SAMOSTOJNIH POKLICEV – IZBOR

Termin "samostojni poklic" temelji na pojmu "svobodnih umetnosti" (*artes liberales*). S tem so v antiki opisovali dejavnosti učitelja, odvetnika, gradbenika, arhitekta, inženirja in zdravnika. T. i. svobodne umetnosti so bile privilegij svobodnih državljanov in plemstva. "Po 19. stoletju opredelitev „samostojnega poklica“ ni temeljila več na osebnem merilu „rojstva kot svobodne osebe“, temveč na dejavnosti, ki jo je oseba izvajala" (Mnenje EESO, spletna stran).

Nekateri samostojni poklici so do začetka 19. stoletja postali odvisni od države, kar jih je oviralo pri neodvisnem izvajanju nalog. Zato je imela družba do njih podcenjujoč odnos. To je veljalo zlasti za odvetnike - o njihovem imenovanju in zamenjavi so do določene mere odločala sodišča. Sodišča pa so bila delno pristojna tudi za službeni in disciplinski nadzor (Mnenje EESO, spletna stran).

Samostojni poklici so pod vplivom liberalizma v 19. stoletju v več državah članicah EU razvili svojo stanovsko zavest in ustanovili lastne poklicne organizacije, neodvisne od države. Na takšen način so se odvetniki osvobodili državnega vpliva, akademsko zdravstvo pa je doseglo določeno stopnjo neodvisnosti od državnega urejanja in nadzora (Mnenje EESO, spletna stran).

Izdajanje dovoljenj za izvajanje poklica, oblikovanje kodeksov ravnanja in poklicni nadzor so pogosto prevzele poklicne organizacije, pozneje pa je bila regulacija prenesena na samoupravne organizacije oziroma poklicne zbornice (Mnenje EESO, spletna stran).

### 2.1 Notariat

Pravna določila o notarskem poklicu segajo v začetek srednjega veka. Izhajajo iz zakonikov bizantinskega cesarja Justinjana, kar predstavlja temelj modernih zakonodaj. Notariat je nastal najprej v istrskih mestih. V Sloveniji se ga omenja že leta 932, in sicer v Kopru. V 13. stoletju je bil notariat na istrskem ozemlju že razvit (Kovačič, 2009). "Skozi zgodovino se je v priobalnem pasu notariat razvijal pod vplivom bizantinskega in romanskega sveta ter v njegovem duhu" (Kovačič, 2009, str. 13).

V notranjosti dežele je razvoj notariata temeljil na langobardski oziroma nato na frankovski notarski praksi. Prvi frankovski predpis, ki ureja notariat, sega v leto 781. Prvi notarski red je določil cesar Maksimilijan leta 1512. O kontinuiteti notariata lahko govorimo od maja 1855 dalje, ko je bil sprejet prvi avstrijski notarski red. Leta 1871 je bil izpopolnjen in ostal v veljavi do leta 1930. Leta 1930 je Kraljevina SHS sprejela Zakon o javnih notarjih, ki je bil v bistvu povzetek avstrijskega. V veljavi je ostal do ukinitve notariata z odlokom AVNOJa novembra 1944 (Kovačič, 2009, str. 13).

V Sloveniji lahko o kontinuiteti notariata govorimo od leta 1855 do maja 1945, ko so notarji prenehali z delom. Njihovo delovno področje so prevzeli delno ljudski odbori, sodišča, upravne enote, delno odvetniki. Proti koncu 80-ih let 20. stoletja se je že kazala potreba po ponovni uvedbi notariata. S spremembo političnega sistema je notariat postal ustavna kategorija (natančneje gl. Kovačič, 2009, str. 15-17).

### 2.2 Odvetništvo

Poklic odvetnika sega v antične čase in se je ohranil do danes. Poklic odvetnika opravljajo odvetniki kot pravni strokovnjaki. Načelo neodvisnosti odvetnikov je uveljavljeno od leta 1868. Odvetnik je pri svojem delu samostojen in neodvisen, dejavnost opravlja kot svobodni poklic. Za svoje delo je odgovoren stranki (OZS, spletna stran).



Organizirano odvetništvo obstaja v Sloveniji 151 let. Leta 1868 je bil sprejet odvetniški red (*Advokaten Ordnung*). Pred tem je obstajal že leta 1849 sprejeti provizorični odvetniški red. V Sloveniji je veljalo že več zakonov o odvetništvu; trenutno velja zakon iz leta 1993, s spremembami) (OZS, spletna stran).

Za področje odvetništva so poleg ustave in zakona pomembni tudi: Kodeks odvetniške poklicne etike, Odvetniška tarifa ter številnih avtonomni akti zbornice. Pomembne so tudi mednarodne listine, direktive EU, Kodeks poklicne odvetniške etike CCBE – (*Council of Bars and Law Societies of Europe*),<sup>18</sup> ki je: "uradno priznana vseevropska strokovna organizacija odvetnikov, ki v okviru Evropske skupnosti združuje nacionalne organizacije kakor tudi delegacije opazovalk iz drugih evropskih držav" (OZS, spletna stran).

Slovenska odvetniška zbornica je organizirana v 11 območnih zborov. Članstvo je vključeno po teritorialnem in funkcionalnem načelu; ta območja se v glavnem pokrivajo z območjem Okrožnih sodišč (OZS, spletna stran).

## 2.3 Zavarovalništvo

Človeka so tekom zgodovine ogrožale različne nevarnosti. Ljudje so se organizirali v skupnosti in razdelili tveganje na več subjektov, ki so skupno nosili posledice. Posebne skupine so nastale zaradi zaščite pred določeno vrsto nevarnosti (več: Ciglič, 2011).

V Sloveniji so leta 1399 ustanovili slovensko cehovsko zadrugo za vzajemno pomoč prizadetim v nesrečah. Prva zavarovalna ustanova je bila ustanovljena leta 1872, a je propadla. Uspešnejša je bila zavarovalna družba, ustanovljena leta 1900 z domačim kapitalom. Njena zavarovalna dejavnost sta bila požarno zavarovanje in zavarovanje cerkvenih zvonov (Ciglič, 2011).

Po drugi svetovni vojni v letih 1946–1961 je Jugoslavija uvedla centralizirano zavarovalništvo z državno zavarovalnico. Kasneje (1962–1967) so nastale komercialne zavarovalnice. Po razpadu Jugoslavije (leta 1991) je tudi na področju zavarovalništva nastopilo obdobje konkurence in tržno orientiranega poslovanja. Nastalo je Slovensko zavarovalno združenje, sprejet je bil nov Zakon o zavarovalništvu (1994) in nastale so številne nove zavarovalnice (Ciglič, 2011).

## 2.4 Detektivska dejavnost<sup>19</sup>

Prva vloga za opravljanje detektivske dejavnosti je bila vložena leta 1988 v Cerknici, a je bila zavrnjena. Prvi detektivi so v Sloveniji začeli delati leta 1989, takrat brez licence, ker ni bilo ustreznega zakona, ki bi neposredno urejal to področje. Organizirali so se na podlagi takratnega Zakona o podjetjih (U. SFRJ 77/1988 in 40/1989) (DVA, spletna stran).

Leta 1993 se je v Ljubljani srečalo pet ljudi, ki so se ukvarjali z detektivsko dejavnostjo. "Posledica" tega sestanka je bil nastanek iniciativnega odbora, ki je aprila leta 1993 povabil približno 40 detektivov na sestanek, ki je potekal na Brdu pri Kranju. Maja 1993 je potekala ustanovna skupščina Združenja zasebnih detektivov. Sprejet je bil statut in izvoljeni so bili

<sup>18</sup> Več gl. <https://www.ccbe.eu/about/who-we-are/>.

<sup>19</sup> Del prispevka z naslovom: Retrospektiva razvoja detektivske dejavnosti v RS, pod avtorstvom: Bernarda Škrabar, Janko Trivunović, Josip Aleksej Požru. Prispevek je bil predstavljen/objavljen na Dnevih varstvoslovja 2011, gl. <https://www.detektiv-dva.si/normativnopravni-razvoj-detektivske-dejavnosti/>.

organi združenja. Prvi Zakon o detektivski dejavnosti (Ul. RS 32/1994) je začel veljati 25. 6. 1994<sup>20</sup> (DVA, spletna stran).

Detektivska zbornica je bila ustanovljena oktobra 1994, v register je bila vpisana septembra 1995. Prvih 26 licenc so dobili detektivi, ki so uspešno opravili detektivski izpit. Podelila jim jih je Detektivska zbornica aprila 1996 v Lipici (Miložič, 1999; Jurišič, 1999, v: DVA, spletna stran). Prvi detektivi so bili zlasti nekdanji uslužbenci notranjih zadev, ki so imeli ustrezno znanje in izkušnje (širše: DVA, spletna stran).

## 2.5 Novinarji

Poklic novinarja obstaja, odkar obstajajo mediji, torej od 17. stoletja naprej. Najprej so se pojavili časopisi, zato so bili novinarji na začetku "pišoči." Z razvojem tehnologije, pojavom radia, televizije in spleta, so jim sledili še radijski, televizijski in spletni novinarji (Tomažič, 2014, spletna stran).

Pri nas je bil Valentin Vodnik ustanovitelj prvega slovenskega časopisa, Lublanskih novic (1797–1800).<sup>21</sup> V literarni zgodovini ga sicer pomnimo predvsem kot enega prvih slovenskih pesnikov. Tudi njegovi nasledniki na časopisno-novinarskem področju se te dejavnosti niso lotevali s kakšnimi vnaprejšnjimi specializiranimi znanji. Do prve polovice 20. stoletja je bilo med njimi več pisateljev: Josip Jurčič, Fran Levstik, Zofka Kvedrova, Miško Kranjec idr., ... "ki so v svojem času uživali spoštovanje in ugled, kakršnega se je spodobilo izkazovati pripadnikom novinarskega poklica" (Tomažič, 2014, spletna stran).

Ugled novinarjev je v zadnjih letih, desetletjih upadel. Po eni strani zaradi razvrednotenja poklica, ki ga je povzročil tehnološki razvoj (spletne novice) ter s tem povezane manjše naklade in izpad oglaševalskih prihodkov. Pogosto medij propade, na trgu dela pa prihaja do presežka brezposelnih novinarjev. Njihov ugled se je začel krhati že prej (širše: Tomažič, 2014, spletna stran).

Katedro za novinarstvo so ustanovili leta 1963 na Visoki šoli za politične vede. To je bila "prva visokošolska institucija za izobraževanje novinarjev v Jugoslaviji" (Tomažič, 2014, spletna stran).

## III. NORMATIVNA UREDITEV – IZBOR POKLICEV

V nadaljevanju prikazujemo normativno ureditev izbranih samostojnih/svobodnih poklicev iz različnih področij.<sup>22</sup>

### 3.1 Notariat

"Notariat je javna služba, ki jo ureja zakon" (137. člen Ustave RS).

<sup>20</sup> Danes velja Zakon o detektivski dejavnosti - dostopen je na spletišču Pravno-informacijskega sistema Republike Slovenije: <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO5759>. Več o vsebini v nadaljevanju.

<sup>21</sup> Gl. Nežmah v Časopisni zgodovini novinarstva (2012, Tomažič, spletna stran).

<sup>22</sup> Evidenca/seznam kolektivnih pogodb je na voljo na spletni strani Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti (Delovna področja – Delovna razmerja in pravice iz dela – Socialno partnerstvo): [http://mddsz.arhiv-spletisc.gov.si/si/delovna\\_podrocja/delovna\\_razmerja\\_in\\_pravice\\_iz\\_dela/socialno\\_partnerstvo/evidenca\\_kolektivnih\\_pogodb/](http://mddsz.arhiv-spletisc.gov.si/si/delovna_podrocja/delovna_razmerja_in_pravice_iz_dela/socialno_partnerstvo/evidenca_kolektivnih_pogodb/).

Zakon o notariatu<sup>23</sup> določa, da je notariat javna služba, katere delovno področje in pooblastila določa zakon. Notariat opravljajo notarji kot **svoboden poklic** (1. člen). Notarja imenuje minister, pristojen za pravosodje (10. člen zakona).

*"Notar kot predstavnik svobodnega poklica opravlja posebne vrste pridobitno dejavnost, kot zasebnik. Z davčnega vidika so svobodni poklici izenačeni z vsemi drugimi osebami, ki opravljajo dejavnost in katerih dohodek se všteva v dohodnino"* (SPOT c1, spletna stran).

Poleg Zakona o notariatu so za njegovo področje delovanja pomembni še naslednji akti:

- Kodeks notarske poklicne etike,
- Pravilnik o delovnem času notarjev,
- Pravilnik o centralnem registru oporok,
- Statut Notarske zbornice Slovenije,
- Pravilnik o poslovanju notarjev,
- Notarska tarifa (SPOT c2, spletna stran).

*"Notariat, kot del pravosodja, je javna služba, ki se opravlja kot svobodni poklic. Notarsko dejavnost opravljajo notarji, ki so osebe javnega zaupanja in izpolnjujejo pogoje za opravljanje poklica notar. Vpisani morajo biti na seznam notarjev pri Notarski zbornici Slovenije. Pristojbina za notarsko delo je določena v notarski tarifi"* (SPOT c2, spletna stran).

### 3.2 Odvetništvo

Odvetništvo je kot del pravosodja samostojna in neodvisna služba (137. člen Ustave RS in 1. člen Zakona o odvetništvu<sup>24</sup>).

Odvetništvo opravljajo odvetniki kot **svoboden poklic**. Pravico do opravljanja odvetniškega poklica se pridobi z vpisom v imenik odvetnikov, kamor se vpisujejo tudi odvetniške družbe (1. člen Zakona o odvetništvu).

Odvetniški poklic opravljajo odvetniki kot pravni strokovnjaki, ki izpolnjujejo pogoje in so vpisani v imenik odvetnikov pri Odvetniški zbornici Slovenije (SPOT č, spletna stran).

Poleg Zakona o odvetništvu so pomembni še naslednji pravni predpisi:

- Statut Odvetniške zbornice Slovenije,
- Kodeks odvetniške poklicne etike,
- Odvetniška tarifa,
- Pravilnik o preizkusu iz poznavanja zakona, ki ureja odvetništvo, odvetniške tarife in Kodeks odvetniške poklicne etike,
- Pravilnik o merilih in postopku za ugotavljanje primernosti poslovnih prostorov in opreme, potrebne za opravljanje odvetniškega poklica,
- Pravilnik o vrsti in primerih nošenja službenega oblačila odvetnika,
- Zakon o pravniškem državnem izpitu (ZPDI),
- Direktiva 98/5/ES Evropskega Parlamenta in Sveta z dne 16. februarja 1998 za olajšanje trajnega opravljanja poklica odvetnika v drugi državi članici kakor tisti, v kateri je bila kvalifikacija pridobljena,
- Direktiva Sveta 77/249/EGS, spremenjena z Direktivo Sveta 2013/25/EU,
- Uredba o preizkusnem izpitu za odvetnike iz drugih držav (SPOT č, spletna stran).

---

<sup>23</sup> Zakon o notariatu je dostopen na spletišču Pravno-informacijskega sistema Republike Slovenije: <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO1329>.

<sup>24</sup> Zakon o odvetništvu je dostopen na spletišču Pravno-informacijskega sistema Republike Slovenije: <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO265>.

### 3.3 Lekarniška dejavnost

Zakon o lekarniški dejavnosti<sup>25</sup> ureja namen, vsebino in pogoje za izvajanje lekarniške dejavnosti, organiziranost, pogoje in postopke za podeljevanje in izvajanje koncesij, farmacevtske strokovne delavce in njihova strokovna združenja, medmrežno lekarniško dejavnost in nadzor (1. člen zakona,).

*"Lekarniška dejavnost je javna služba, ki jo opravljajo javni zavodi in na podlagi koncesije zasebniki"* (SPOT d, spletna stran)

Pogoje za koncesionarje ureja 45. člen. Koncesionar mora med drugim biti registriran pri pristojnem sodišču oziroma drugem registracijskem organu za izvajanje lekarniške dejavnosti kot **samostojni podjetnik posameznik** ali pravna oseba. Če kandidat še nima ustrezne registracije, zadostuje pisna izjava, da bo uredil registracijo pred podpisom koncesijske pogodbe (gl. 45. člen Zakona o lekarniški dejavnosti).

Poleg Zakona o lekarniški dejavnosti je za to področje pomemben še Pravilnik o pogojih za opravljanje lekarniške dejavnosti (SPOT d, spletna stran).

### 3.4 Računovodstvo

Zakon o računovodstvu<sup>26</sup> ureja vodenje poslovnih knjig ter izdelavo letnih poročil za proračun in proračunske uporabnike ter za pravne osebe javnega prava in pravne osebe zasebnega prava, ki ne vodijo poslovnih knjig na podlagi Zakona o gospodarskih družbah, Zakona o gospodarskih javnih službah in Zakona o društvih (1. člen zakona).

Zakon v 7. členu določa, da se vodenje poslovnih knjig lahko zaupa drugi pravni osebi oziroma **samostojnemu podjetniku posamezniku** (Zakon o računovodstvu).

### 3.5 Področje zavarovalništva

Zavarovalno zastopništvo pomeni sklepanje zavarovalnih pogodb v imenu in za račun zavarovalnice. V ta okvir sodijo tudi aktivnosti, povezane s pripravo na sklenitev zavarovalne pogodbe, ter pomoč pri izvrševanju pravic iz pogodbe, zlasti pri reševanju odškodninskih zahtevkov, naslovljenih na zavarovalnico (SPOT e, spletna stran).

Zakon o zavarovalništvu<sup>27</sup> v 566. členu določa, da lahko dejavnost zavarovalnega zastopanja ali posredovanja opravlja gospodarska družba ali **samostojni podjetnik posameznik**. V istem členu zakon določa, da samostojni podjetnik posameznik prijavi za vpis v poslovni register priloži tudi dovoljenje za opravljanje dejavnosti zavarovalnega zastopanja oziroma posredovanja.

Zavarovalno zastopanje torej lahko izvajajo zavarovalno zastopniške družbe, ki imajo status družbe ali samostojnega podjetnika posameznika po Zakonu o gospodarskih družbah in ki so pridobile dovoljenje za opravljanje dejavnosti zavarovalnega zastopanja. Te storitve lahko opravljajo tudi druge osebe, če sklepajo zavarovanja, ki so v neposredni zvezi z glavno storitvijo, ki jo opravljajo (na primer: špediterji in osebe, ki opravljajo tehnične preglede vozil)

<sup>25</sup> Zakon o lekarniški dejavnosti je dostopen na spletišču Pravno-informacijskega sistema Republike Slovenije: <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO7375>.

<sup>26</sup> Zakon o računovodstvu je dostopen na spletišču Pravno-informacijskega sistema Republike Slovenije: <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO1597>.

<sup>27</sup> Zakon o zavarovalništvu je dostopen na spletišču Pravno-informacijskega sistema Republike Slovenije: <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO6183>.

in so pridobile dovoljenje za opravljanje dejavnosti zavarovalnega zastopanja (SPOT e, spletna stran).

Poleg Zakona o zavarovalništvu je za to področje pomembna tudi Direktiva 2002/92/ES Evropskega parlamenta in sveta o zavarovalnem posredovanju (SPOT e, spletna stran).

### 3.6 Področje zdravstva, zdravstveni delavci

Po Zakonu o zdravstveni dejavnosti<sup>28</sup> (3. člen) so izvajalci zdravstvene dejavnosti domače in tuje pravne in fizične osebe, ki so pridobile dovoljenje za opravljanje zdravstvene dejavnosti s strani ministrstva, pristojnega za zdravje,

Pogoje za opravljanje zdravniške službe, zasebno zdravniško službo, pravice in dolžnosti zdravnikov pri opravljanju zdravniške službe ter pristojnosti in naloge upravnih organov in nosilcev javnih pooblastil ureja Zakon o zdravniški službi.<sup>29</sup> Zakon v pravni red Republike Slovenije prenaša tudi Direktivo Evropskega parlamenta in Sveta 2005/36/ES (1. člen).

Zakon o zdravniški službi določa, da se zdravniška služba opravlja na zdravniških delovnih mestih v okviru mreže javne zdravstvene službe in izven nje (6. člen).

Delovna mesta v mreži javne zdravstvene službe se razporedijo po območjih in po specialističnih področjih, tako da se prebivalcem zagotovi čim bolj enaka dostopnost do zdravstvenih storitev. Zdravniška delovna mesta se v mreži javne zdravstvene službe razporedijo po strokovnih področjih - v javnih zdravstvenih zavodih, oddelkih medicinskih fakultet in pri drugih pravnih ali fizičnih osebah s koncesijo (7. člen Zakona o zdravniški službi).

Zakon o zdravilstvu<sup>30</sup> v 9. členu določa, da zdravilsko dejavnost lahko, na podlagi dovoljenja zbornice, opravlja domača ali tuja fizična ali pravna oseba. Fizična oseba lahko opravlja zdravilsko dejavnost kot:

- samostojni podjetnik posameznik ali
- posameznik, ki samostojno izvaja zdravilsko dejavnost in ima veljavno licenco, pridobljeno tako, kot določa zakon.

Družba opravlja zdravilsko dejavnost, če ima ustrezne prostore in opremo za izvajanje zdravilske dejavnosti in zdravilsko dejavnost izvaja zdravilec z veljavno licenco (9. člen).

### 3.7 Samostojni kulturni delavci<sup>31</sup>

Po Zakonu o uresničevanju javnega interesa za kulturo<sup>32</sup> so samozaposleni v kulturi osebe, ki samostojno kot poklic opravljajo kulturno dejavnost in so kot taki registrirani v posebnem razvidu pri Ministrstvu za kulturo (2. člen).<sup>33</sup>

<sup>28</sup> Zakon o zdravstveni dejavnosti je dostopen na spletišču Pravno-informacijskega sistema Republike Slovenije: <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO214>.

<sup>29</sup> Zakon o zdravniški službi je dostopen na spletišču Pravno-informacijskega sistema Republike Slovenije: <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO1395>.

<sup>30</sup> Zakon o zdravilstvu je dostopen na spletišču Pravno-informacijskega sistema Republike Slovenije: <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO4283>.

<sup>31</sup> Primerjalno-pravna analiza ureditve statusa in socialne varnosti samozaposlenih oseb v kulturi v nekaterih evropskih državah je na voljo na spletni strani Ministrstva za kulturo (Storitve - Raziskave in analize): [http://mk.arhiv-spletisc.gov.si/si/storitve/raziskave\\_in\\_analize/samozaposleni\\_v\\_kulturi/index.html](http://mk.arhiv-spletisc.gov.si/si/storitve/raziskave_in_analize/samozaposleni_v_kulturi/index.html).

<sup>32</sup> Zakon o uresničevanju javnega interesa za kulturo je dostopen na spletišču Pravno-informacijskega sistema Republike Slovenije: <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO3370>.

<sup>33</sup> Za seznam poklicev, gl. spletno stran SPOT: <https://evem.gov.si/info/razmisljam/nacini-opravljanja-dejavnosti/status-samozaposlenega-v-kulturi/>.

"Samostojno poklicno opravljanje kulturnih dejavnosti se registrira po splošnih predpisih." (82. člen zakona). Če posameznik izpolnjuje posebne pogoje (gl. v nadaljevanju) po tem zakonu, se lahko namesto po splošnih predpisih registrira pri Ministrstvu za kulturo, tako da se vpiše v razvid samozaposlenih v kulturi. Registrira se lahko za opravljanje več specializiranih poklicev. Samozaposleni ne sme zaposlovati drugih oseb. Pogoji za vpis v razvid so:

- da kandidat opravlja samostojno specializiran poklic na področjih kulturne dejavnosti (vse oblike ustvarjanja, posredovanja in varovanja kulturnih dobrin na področju nepremične in premične kulturne dediščine, besednih, uprizoritvenih, glasbenih, vizualnih, filmskih, avdiovizualnih, intermedijskih in drugih umetnosti na področju založništva in knjižničarstva, kinematografije in na drugih področjih kulture<sup>34</sup> in ni uživalec pokojnine, (4. in 82. člen zakona);
- "da ima ustrezno strokovno izobrazbo oziroma z dosedanjim delom izkazuje, da je usposobljen za opravljanje te dejavnosti" (82. člen zakona).

Za prvi vpis v razvid po končanem študiju veljajo naslednji pogoji:

- "da njegovi študijski dosežki obetajo pomembno delovanje na področju kulture, ali ko gre za poklic, ki ga je zaradi kadrovskih potreb v kulturi potrebno posebej podpirati (deficitarni poklic) in
- da od zaključka študija oziroma strokovnega izpita, če je ta predpisan z zakonom, nista minili več kot dve leti" (82. člen).

Samozaposleni sklepa v okviru svoje registrirane dejavnosti pogodbe civilnega prava. Če opravlja tudi dejavnosti, ki ne sodijo v kulturno dejavnost, jih ne sme opravljati kot samozaposlen v kulturi, ampak po splošnih predpisih (82. člen zakona).

### 3.8 Športniki

Zakon o športu<sup>35</sup> določa javni interes na področju športa, mehanizme za njegovo uresničevanje, organe, ki so zanj pristojni, in pogoje za opravljanje strokovnega dela v športu, pravice športnikov, javne športne objekte in površine za šport v naravi, športne prireditve, zbirke podatkov ter nadzor na področju športa (1. člen zakona).

Zakon določa, da je poklicni športnik, športnik, ki je vpisan v razvid poklicnih športnikov in samostojno opravlja delo v športu kot svojo izključno ali dopolnilno dejavnost. Enako velja za zasebnega športnega delavca - zasebni športni delavec je strokovni delavec v športu, ki je vpisan v razvid zasebnih športnih delavcev in samostojno opravlja delo v športu kot svojo izključno ali dopolnilno dejavnost (2. člen).

Po zakonu lahko **samostojno delo** v športu opravlja zasebni športni delavec in poklicni športnik. Zasebni športni delavec lahko opravlja delo v športu, če ima ustrezno izobrazbo ali strokovno usposobljenost, kot določa zakon (gl. 48. in 49. člen), in je vpisan v razvid zasebnih športnih delavcev pri ministrstvu (62. člen).

**Poklicni športnik** lahko opravlja delo v športu, če je star najmanj 15 let, in je vpisan v razvid poklicnih športnikov pri ministrstvu.

Predlogu za vpis v razvid je treba priložiti dokazila o izpolnjevanju pogojev (62. člen).

Poklicni športnik je torej športnik, ki je vpisan v razvid poklicnih športnikov pri Ministrstvu za izobraževanje, znanost in šport in samostojno delo v športu opravlja kot svojo izključno ali

<sup>34</sup> V primeru dvoma, ali je posamezna dejavnost kulturna dejavnost po Zakonu o uresničevanju javnega interesa za kulturo, odloči minister, pristojen za kulturo (4. člen zakona).

<sup>35</sup> Zakon o športu je dostopen na spletišču Pravno-informacijskega sistema Republike Slovenije: <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO6853>.

dopolnilno dejavnost. Star mora biti najmanj 15 let. Status poklicnega športnika lahko pridobijo tudi tujci, ki izpolnjujejo pogoje (SPOT f, spletna stran).

### 3.9 Novinarji

Zakon o medijih<sup>36</sup> (21. člen) določa, da je novinar oseba, ki se ukvarja z zbiranjem, obdelavo, oblikovanjem ali razvrščanjem informacij za objavo prek medijev in je zaposlena pri izdajatelju, ali pa **samostojno kot poklic** opravlja novinarsko dejavnost (**samostojni novinar**).

Samostojni novinarji so torej novinarji, ki svojo dejavnost opravljajo kot samostojen poklic. Svojo dejavnost opravljajo s polnim ali s polovičnim delovnim časom (SPOT g1, spletna stran).

Status samostojnega novinarja se pridobi z vpisom v razvid samostojnih novinarjev pri pristojnem ministrstvu (Ministrstvu za kulturo op. p.), po predhodnem mnenju registrirane strokovne organizacije novinarjev. O vpisu v razvid odloči minister. V razvid se vpiše, kdor izpolnjuje naslednje pogoje:

- ima izkaz o aktivnem znanju slovenskega jezika, če ni državljan Republike Slovenije;
- opravlja novinarsko dejavnost kot edini ali glavni poklic;<sup>37</sup>
- ima dokazila o objavah v medijih, ki so vpisani v razvid;<sup>38</sup>
- mu ni s pravnomočno sodno odločbo prepovedano opravljanje te dejavnosti (22. člen zakona).

Kdor pridobi status samostojnega novinarja, ne more imeti hkrati tudi statusa samostojnega podjetnika (s.p.), saj gre za zakonsko nezdržljivost. Pred vpisom se mora odločiti, ali za status samostojnega novinarja ali za samostojnega podjetnika (SPOT g1, spletna stran).

Poleg Zakona o medijih je za to področje pomembna tudi Uredba o postopku in podrobnejših merilih za pridobitev statusa samostojnega novinarja in za vodenje razvida kot javne knjige (SPOT g2, spletna stran).

### 3.10 Inženirji, arhitekti<sup>39</sup>

*"Storitve arhitekturne in inženirske dejavnosti opravljajo pooblaščen arhitekt in pooblaščen inženirji v okviru poklicnih nalog gospodarskega subjekta ter samostojni podjetnik posameznik in druga pravna in fizična oseba, ki je vpisana v Poslovni register Slovenije"* (SPOT h, spletna stran).

Zakon o arhitekturni in inženirski dejavnosti<sup>40</sup> določa pogoje za opravljanje poklicnih nalog in zaščito nazivov pooblaščen arhitekt, pooblaščen inženir, pooblaščen krajinski arhitekt in pooblaščen prostorski načrtovalec, pogoje za opravljanje arhitekturne in inženirske

<sup>36</sup> Zakon o medijih je dostopen na spletišču Pravno-informacijskega sistema Republike Slovenije:

<http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO1608>.

<sup>37</sup> To pomeni, da oseba ni v delovnem razmerju oziroma ni v delovnem razmerju za več kot polovični delovni čas ali ne opravlja druge samostojne poklicne dejavnosti. Zaradi tega tudi podpiše izjavo, ki jo mora predložiti ob vpisu v razvid (SPOT g1, spletna stran).

<sup>38</sup> Gl. 12. člen zakona: Razvid medijev.

<sup>39</sup> Iz standardne klasifikacije poklicev (SURS) izhaja, da je termin inženir praviloma uporabljen le v povezavi s tistimi poklici, pri katerih so za opravljanje dela potrebna znanja s področja inženirstva, ki temeljijo na matematiki, fiziki in računalništvu (na primer: inženir gradbeništva ipd.), gl. SURS, spletna stran:

<https://www.stat.si/Skp/Docs/MetodoloskaPojasnilaSKP08.pdf>.

<sup>40</sup> Zakon o arhitekturni in inženirski dejavnosti je dostopen na spletišču Pravno-informacijskega sistema Republike Slovenije: <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO7342>.

dejavnosti ter organizacijo, naloge, cilje in delovno področje Zbornice za arhitekturo in prostor Slovenije (ZAPS) in Inženirske zbornice Slovenije (IZS) (1. člen zakona).

Zakon v 5. členu določa, da pooblašteni arhitekti in inženirji poklicne naloge opravljajo neodvisno. Svoje poklicne naloge opravljajo stalno in trajno na enega ali več naslednjih načinov:

- kot **samostojni podjetnik posameznik ali posameznik, ki samostojno opravlja dejavnost**,
- na podlagi delovnega razmerja v gospodarskem subjektu, ki izpolnjuje pogoje za opravljanje arhitekturne in inženirske dejavnosti po zakonu,
- na podlagi drugega pravnega razmerja o opravljanju dela za družbo, ki izpolnjuje pogoje za opravljanje arhitekturne in inženirske dejavnosti po zakonu, če je pooblašteni arhitekt ali inženir družbenik,
- na podlagi delovnega razmerja kot javni uslužbenci v imenu in za račun organa oziroma pravne osebe javnega prava, v kateri so zaposleni (razen pooblaščenih inženirjev s področja geodezije),
- na podlagi delovnega razmerja pri fizični osebi ali pravni osebi zasebnega prava, ki gradi objekte le za lastno uporabo in katere dejavnost ni gradnja za trg ali posredovanje pri prodaji nepremičnin, v njenem imenu in za njen račun (5. člen zakona).

Način opravljanja poklicnih nalog pooblaščenega arhitekta in inženirja se vpiše v imenik pooblaščenih arhitektov in inženirjev (5. člen).

Gospodarski subjekt, ki ima pravico do uporabe zaščenega naziva (arhitekturni biro, krajinsko-arhitekturni biro, inženirski biro, geodetski biro) lahko opravlja le storitve s področja poklicnih nalog pooblaščenih arhitektov in inženirjev. Tudi samostojni podjetnik posameznik in posameznik, ki samostojno opravlja dejavnost, lahko uporablja zaščen naziv, če je sam pooblašteni arhitekt oziroma inženir (SPOT h, spletna stran).

### 3.11 Detektivska dejavnost

Zakon o detektivski dejavnosti<sup>41</sup> določa, da detektivsko dejavnost lahko opravlja detektiv **samostojno kot svoboden poklic**. "*Detektivsko dejavnost lahko opravlja pravna ali fizična oseba, ki ima:*

- *kot poslovni subjekt v Poslovnem registru Slovenije vpisano detektivsko dejavnost;*
- *v delovnem razmerju detektiva in*
- *zavarovano odgovornost za škodo.*"

Detektiv s pridobljeno licenco se vpiše v evidenco detektivov (3. člen zakona).

Vlogo za pridobitev licence se vložijo pri Detektivski zbornici Republike Slovenije. Ta ob popolni vlogi prosilcu izda licenco in detektivsko izkaznico in ga vpiše v evidenco detektivov (SPOT i, spletna stran).

Poleg Zakona o detektivski dejavnosti je pomemben tudi Pravilnik o izvajanju Zakona o detektivskih dejavnosti (SPOT i, spletna stran).

### 3.12 Varovanje ljudi in premoženja

Zakon o zasebnem varovanju<sup>42</sup> določa, da je zasebno varovanje gospodarska dejavnost, namenjena varovanju ljudi in premoženja (2. člen).

<sup>41</sup> Zakon o detektivski dejavnosti je dostopen na spletišču Pravno-informacijskega sistema Republike Slovenije: <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO5759>.

<sup>42</sup> Zakon o zasebnem varovanju je dostopen na spletišču Pravno-informacijskega sistema Republike Slovenije: <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO5760>.



Zasebno varovanje opravlja, ga ponuja ali o njem svetuje v okviru svoje usposobljenosti kot pridobitno dejavnost za naročnike na podlagi pogodbenega odnosa gospodarska družba ali **samostojni podjetnik posameznik**,

- ki ima registrirano dejavnost,
- ima veljavno licenco in
- izpolnjuje pogoje za opravljanje zasebnega varovanja v skladu z Zakonom o zasebnem varovanju (3. člen zakona).

Licenco - dovoljenje za opravljanje nalog zasebnega varovanja gospodarskim družbam ali samostojnim podjetnikom ob izpolnjevanju pogojev podeli Ministrstvo za notranje zadeve (več: SPOT j, spletna stran).

## **IV SEKCIJE IN ORGANIZACIJE SAMOSTOJNIH POKLICEV**

### **4. 1 Interesna skupina samostojnih poklicev na ravni EU**

Septembra 2017 je bila ustanovljena interesna skupina samostojnih poklicev, ki združuje člane Evropskega ekonomsko-socialnega odbora (EESO), ki zastopajo poklicne organizacije oziroma so sami predstavniki teh poklicev. Interesna skupina deluje od januarja 2018. Člani interesne skupine prihajajo iz šestih držav članic EU. Interesna skupina naj bi se sestajala trikrat letno, da bi spremljala in razpravljala o najnovejših političnih in zakonodajnih zadevah na evropski ravni, ki vplivajo na delo samostojnih poklicev. To je pred tem opravljala interesna skupina, ki je združevala tudi mala in srednja podjetja ter obrtnike. Posebna interesna skupina samostojnih poklicev je bila ustanovljena z namenom, da se zagotovi skupna podlaga za delovanje samostojnih poklicev in se s tem omogoči uresničitev potenciala znotraj Evropske unije v prihodnjih letih (EESO, spletna stran).

### **4.2 Slovensko deželno gospodarsko združenje**

Slovensko deželno gospodarsko združenje<sup>43</sup> (v nadaljevanju SDGZ) od leta 1946 povezuje in zastopa slovenske podjetnike in samostojne poklice v Italiji. Prizadeva si za razvoj krajevnega gospodarstva in za zaščito interesov včlanjenih podjetij različnih sektorjev (SDGZ, spletna stran).

V okviru SDGZ deluje tudi Sekcija samostojnih poklicev, ki se je kot zadnja pridružila ostalim stanovskim predstavništvom, dejavnim v okviru SDGZ. Člani te sekcije so: odvetniki, zdravniki, inženirji, arhitekti, enologi, informatiki, prevajalci in drugi. Najvidnejši dosežki skupine so: sodelovanje projektantov pri izgradnji obrtnih con, sodelovanje prevajalcev pri prevodih za potrebe javne uprave itn. V prihodnje bodo več pozornosti posvetili vsem profesionalnim profilom in z novimi pobudami angažirali čim večje število članov (SDGZ, spletna stran).

Združenje na spletnih straneh navaja prednosti članstva, na primer:

- predstavljanje članov (podjetnikov in samostojnih poklicev) na lokalnem in deželnem nivoju,
- skupna promocija članov pri posebnih pobudah (Evropski projekti – možnost nastopanja na sejmih, izobraževanja ipd.),
- storitve za vodenje podjetja na enem mestu (računovodstvo, obračun plač, davčno, pravno svetovanje),

---

<sup>43</sup> SDGZURES: Slovensko deželno gospodarsko združenje - Unione Regionale Economica Slovena, spletna stran: <https://www.sdgz.it/kdo-smo/>.

- redno obveščanje o novostih zakonodaje za posamezno stroko,
- ugodnejša cena za obvezne tečaje (prva pomoč, varnost pri delu, protipožarna varnost, HACCP),
- svetovanje na področju okoljske problematike (odpadki, emisije, idr.),
- zagotavljanje rednih zdravniških pregledov za zaposlene,
- ugodnejše cene za vodenje tekočih računov pri določenih bankah,
- ugodnejša cena za električno energijo in plin za podjetja in gospodinjstva,
- ugodnejši pogoji za kreditiranje dejavnosti oziroma investicij podjetja itn. (širše: SDGZ, spletna stran).

### 4.3 Zbornice

Zbornica je običajno javnopravna skupnost ljudi istega poklica, ustanovljena z namenom, da štiti interese svojih članov (SSKJ, spletna stran).

V povezavi z obravnavano tematiko v Sloveniji delujejo na primer:

- Odvetniška zbornica Slovenije,
- Inženirska zbornica,
- Detektivska zbornica,
- Notarska zbornica Slovenije,
- Društvo oblikovalcev Slovenije,
- Zveza društev slovenskih likovnih umetnikov...<sup>44</sup>

*"Zbornice so korporativne pravne osebe, v katerih se brez profitnega namena združujejo bodisi gospodarski subjekti bodisi posamezniki, ki opravljajo določen poklic. Iz te definicije je razvidno, da lahko govorimo o dveh vrstah zbornic: o gospodarskih zbornicah (tistih, v katere se združujejo gospodarski subjekti, torej predvsem gospodarske družbe) in o poklicnih zbornicah (tistih, v katerih se združujejo posamezniki, ki opravljajo določeno poklicno dejavnost). Zbornice glede na način ustanovitve, namen in obveznosti članstva lahko razdelimo na javnopravne in zasebnopravne. Javnopravne so tiste, ki jih ustanovi država z oblastnim aktom (praviloma zakonom). Članstvo v teh zbornicah je za določen krog subjektov obvezno, izvajajo pa tudi naloge v javnem interesu. Zasebnopravne zbornice pa so zbornice, ki jih prostovoljno ustanovijo fizične in pravne osebe z neoblastnim aktom (pogodbo, statutom ali drugim aktom o ustanovitvi). Te zbornice izvajajo naloge v interesu svojih članov, opredeljene v aktu o ustanovitvi, ni pa izključeno, da jim država podeli javna pooblastila. Javnopravne zbornice se ustanovljajo predvsem na področju t.i. svobodnih poklicev, kot so odvetništvo, notariat, zdravniška dejavnost, arhitektura, revidiranje, veterina in nekateri inženirski poklici" (Virant v: Križaj in drugi, 2013, str. 2).<sup>45</sup>*

V Sloveniji delujejo tako javnopravne zbornice (notarska, odvetniška, zdravniška...) kot zasebnopravne (gospodarske zbornice) (širše: Križaj in drugi, 2013).

<sup>44</sup> Za seznam zbornic Slovenije gl. npr. spletno stran: [https://sl.wikipedia.org/wiki/Seznam\\_zbornic\\_Slovenije](https://sl.wikipedia.org/wiki/Seznam_zbornic_Slovenije).

<sup>45</sup> Za več podatkov o zbornicah (primerjalno) gl. npr. raziskovalno nalogo št. 15/2013: Ureditev zborničnega sistema: [https://fotogalerija.dz-rs.si/datoteke/Publikacije/Zborniki\\_RN/2013/Ureditev\\_zbornicnega\\_sistema.pdf](https://fotogalerija.dz-rs.si/datoteke/Publikacije/Zborniki_RN/2013/Ureditev_zbornicnega_sistema.pdf).

# V DELOVNOPRAVNI STATUS NEKATERIH POKLICNIH SKUPIN Z VIDIKA SOCIALNO-EKONOMSKIH PRAVIC TER PRAVNE, EKONOMSKE IN SOCIALNE VARNOSTI

## 5.1 Samozaposleni v kulturi

Zakon o uresničevanju javnega interesa za kulturo<sup>46</sup> za samozaposlene v kulturi v 82.a členu določa spodbude za samozaposlovanje.

### Računovodske storitve

Samozaposlenim v kulturi, katerih dohodki iz dejavnosti v preteklem letu niso presegli zneska 14.679 EUR ali so v tekočem letu prvič vpisani v razvid samozaposlenih v kulturi, Ministrstvo za kulturo, lahko zagotovi izvajanje računovodstva.

### Žepnine oziroma delovne štipendije

Ministrstvo za kulturo vsako leto objavi javni poziv/javni razpis za dodelitev kulturnih žepnin oziroma delovnih štipendij, namenjenih podpori izvedbe projektov oziroma aktivnosti samozaposlenih v kulturi. Samozaposleni prejme kulturno žepnino oziroma delovno štipendijo pod pogoji, ki se določijo v besedilu javnega poziva/razpisa.

### Drugi ukrepi

Poleg navedenih ukrepov se lahko podprejo tudi drugi ukrepi, namenjeni spodbujanju ustvarjalnosti ter povečanju učinkovitosti podpornega poslovnega in inovativnega okolja za samozaposlene v kulturi.

### Zadržanost zaradi bolezni

*"Samozaposleni v kulturi lahko za čas zadržanosti z dela zaradi bolezni, ki traja najmanj 31 delovnih dni, prejme dnevno nadomestilo za delovne dni do vključno 30. delovnega dne bolezni. Nadomestilo lahko prejme največ za enkratno zadržanost z dela zaradi bolezni v posameznem letu"* (82.a člen zakona). Dnevno nadomestilo dodeli Ministrstvo za kulturo, na podlagi vloge samozaposlenega, ki jo poda najkasneje 90. dan po nastopu zadržanosti z dela. Višino dnevnega nadomestila za tekoče leto določi Vlada do 31. 1. tekočega leta (82.a člen zakona).

### Prispevki za socialno varnost

Z dnem vpisa v razvid samozaposlenih v kulturi se začne s plačevanjem prispevkov za socialno varnost (prispevki za pokojninsko in invalidsko zavarovanje, obvezno zdravstveno zavarovanje ter starševsko varstvo in zaposlovanje). Prispevke plačuje samozaposleni ali pa mu jih, če za to zaprosi in izpolnjuje določene pogoje, plačuje država<sup>47</sup> (Vpis v razvid samozaposlenih v kulturi, spletna stran).

*"Posebnih davčnih ali računovodskih prednosti v primerjavi z drugimi poslovnimi subjekti status samozaposlenega v kulturi ne omogoča. Samozaposlenim z izjemnimi kulturnimi prispevki omogoča pridobitev pravice do plačila prispevkov za socialno varnost iz državnega proračuna"* (eUPRAVA, spletna stran).

<sup>46</sup> Zakon o uresničevanju javnega interesa za kulturo je dostopen na spletišču Pravno-informacijskega sistema Republike Slovenije: <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO3370>.

<sup>47</sup> Več gl. tudi: <https://www.gov.si/zbirke/storitve/pridobitev-pravice-do-placila-prispevkov-za-socialno-varnost-iz-drzavnega-proracuna/>.

Delovna skupina za trajni dialog s samozaposlenimi v kulturi

Ustanovljena je bila tudi Delovna skupina za trajni dialog s samozaposlenimi v kulturi, ki je odgovorna za:

- strokovno pripravo predlogov za izboljšanje položaja samozaposlenih v kulturi za nov Nacionalni program za kulturo (2020–2027) in predlogov sprememb zakonov in
- spremljanje uresničevanja koalicijskih zavez za področje samozaposlenih in horizontalnih ukrepov na področju kulture (GOV.SI, spletna stran).

Rast števila samozaposlenih v kulturi

Na podlagi podatkov Ministrstva za kulturo se od leta 2009 do 2018 ugotavlja približno 70 % rast števila samozaposlenih v kulturi.<sup>48</sup> Ministrstvo spremlja rast in dinamiko rasti števila samozaposlenih v kulturi, ki je od približno 2.200 vpisanih v letu 2009 naraslo do približno 3.000 v letu 2018. Rast je intenzivnejša od leta 2016. Zelo je naraslo tudi število oseb s statusom samozaposlenega v kulturi s pravico do plačevanja prispevkov za socialno varnost. V letu 2018 je bilo njihovo število za več kot 70 % večje kot v letu 2009 (Zapisnik, spletna stran).

Natančne analize, zakaj prihaja do rasti, ni. Možni razlogi pa so, na primer: slabe zaposlitvene možnosti v javnih zavodih, nezaposlovanje v zasebnem sektorju ipd. (Zapisnik, spletna stran).

## 5.2 Športniki

Zakon o športu<sup>49</sup> ureja tudi zaposlovanje vrhunskih športnikov in strokovnih delavcev v javnem sektorju. V javnem sektorju se tako lahko zaposlijo vrhunski športniki in strokovni delavci, ki opravljajo strokovno delo, z namenom podpore in sistemske pomoči vrhunskemu športu ter promocije države in lokalnih skupnosti (63. člen zakona).

Zaposlitev se sklene na način in po pogojih, ki jih določajo predpisi, ki urejajo področje delovnih razmerij, javnih uslužbencev, policije, obrambe oziroma službe v Slovenski vojski. Izjema so športniki-invalidi, katerim se ne upoštevajo zdravstvene omejitve (63. člen zakona).

Kandidati za zaposlitev morajo izpolnjevati kriterije za uvrstitev na prednostno listo za zaposlitev. Ti so naslednji:

- za kandidate - vrhunske športnike: dosežen rezultat na velikem mednarodnem tekmovanju ali izpolnjena norma za udeležbo na velikem mednarodnem tekmovanju;
- za kandidate - strokovne delavce: strokovno delo z državno člansko reprezentanco ali strokovno delo z vrhunskimi športniki (64. člen zakona).

Podrobnejša merila za zaposlovanje vrhunskih športnikov in strokovnih delavcev določi vlada (65. člen zakona).

Vrhunski športniki se ob dobrih rezultatih lahko zaposlijo na Ministrstvu za obrambo, Ministrstvu za notranje zadeve in Ministrstvu za finance Republike Slovenije. V okviru Olimpijskega komiteja Slovenije pa je organizirana tudi pomoč in usmeritve športnikov po zaključeni športni karieri (Zaposlovanje vrhunskih športnikov v Sloveniji, spletna stran).

---

<sup>48</sup> Za tabelarni prikaz o vpisanih in upravičencih do prispevkov po področjih in poklicih gl. spletno stran: <https://www.gov.si/assets/ministrstva/MK/Dialoske-skupine/Zapisniki/Samozaposleni-priloga-k-zapisniku-petega-delovnega-sestanka.pdf>.

<sup>49</sup> Zakon o športu je dostopen na spletišču Pravno-informacijskega sistema Republike Slovenije: <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO6853>.

## VI PREKARNOST IN POTENCIALNE REŠITVE ZANJO (IZPOSTAVLJENOST IDENTIFICIRANIH POKLICEV OZIROMA POKLICNIH SKUPIN PREKARNOSTI IN OKOLIŠČINE, KI POVEČUJEJO NJIHOVO NEGOTOVOST)

### 6.1 Opredelitev prekarnosti

Enotno sprejeta definicija prekarnosti še ne obstaja. "Opredelitev prekarnosti je v jedru pravna, toda pravne oblike zaposlitve, ki odstopajo od zgodovinsko vzpostavljenega normalnega delovnega razmerja, so le potreben pogoj za definiranje nekega ekonomskega in socialnega položaja kot prekarnega. Temu mora biti dodan še zadosten pogoj, ki je sestavljen iz več kazalnikov slabega objektivnega ekonomsko-socialnega položaja posameznika, kot so negotovost, deprivacija, izpostavljenost večjim možnostim izkoriščanja in nemožnost izbire, ki je povezana z ujetostjo v konkretno razmerje odvisnosti od delodajalca in v prekarni segment trga deloven sile" (Kovačič, 2018, str. 122).

Prekarizacija je nedvomno pojav odstopanja od poprej uveljavljenih standardov pravne varnosti zaposlitve za nedoločen čas. Prišlo pa je tudi do sprememb v sodobnih delovnih procesih. Delovni postopki so zlasti na področju storitev bistveno bolj individualizirani in primerni za organizacijsko drobitev s strani delodajalskih organizacij (Kovačič, 2018).

Prekarne zaposlitve razumemo tudi v luči nestalnosti, nestabilnosti in višje ravni negotovosti, ki jih spremljaj nižje ravni ekonomske, socialne in pravne varnosti (Kalleberg, 2009 po Klanjšek, 2018). Prekarnost ima torej več dimenzij, npr.: a) vidik negotovosti/nestabilnosti zaposlitvenega razmerja, b) vidik ekonomskih, socialnih in pravnih pravic, c) vidik ekonomske, pravne in socialne varnosti, č) vidik možnosti načrtovanja prihodnosti ter d) vidik izbire (Klanjšek, 2018).

Tako prekarnost lahko razumemo kot vsako obliko dela, pri katerem delavcem oziroma tistim, ki delo izvajajo, niso zagotovljene razmere, zaščite in pravice, ki so postale že standard za delavce, ki so zaposleni v rednem delovnem razmerju. Te razmere, pogoji dela, zaščite in pravice delavcev so med-družbeno in medkulturno variabilne. To pomeni, da so se v različnih družbah izoblikovali zgodovinski, socialni in kulturni standardi glede razmer in pogojev dela ter pravic in zaščite delavcev, ki se med seboj razlikujejo (Godina, 2018).

MyKay in dr.(glej Dernovšček Hafner, 2018) so oblikovali okvir, ki opredeljuje prekarno delo glede na okoliščine, v katerih se to opravlja, in glede na posledice, ki jih ima za delavce. Okvir opredeljuje pet značilnosti prekarne dela:

- odsotnost izbire (o tem, kje in kaj posameznik dela);
- nezadosten ali nizek dohodek,
- nezmožnost načrtovanja prihodnosti,
- odsotnost pravnega varstva in pravic delavcev ter
- odsotnost zastopanja delavcev (Dernovšček Hafner, 2018).

Različnim definicijam prekarne dela je skupno to, da opredelitve vključujejo vidik delovne aktivnosti, ki ni v okviru delovnega razmerja, z dohodki iz dela, ki ne zadoščajo za preživetje oziroma dostojno življenje. Premalo se poudarja nesvoboda izbire. Dejstvo, da je posameznik prisiljen izbrati takšno obliko dela, da v danem trenutku zaradi različnih okoliščin morda izbira med dvema slabima možnostma in prevzeme vse stroške in tveganje v zvezi z delom prevzeme nase (Dernovšček Hafner, 2018).

Številni avtorji opozarjajo tudi na vpliv socialnega položaja posameznika – spola, starosti, družinskega statusa, etnične, rasne, narodnostne pripadnosti, jezikovne skupine, ravni usposobljenosti itd. – na prekarnost. Različne raziskave kažejo, da so ženske, tujci in mladi v večji meri zastopani pri prekarne delu (Senčur Peček, 2019).

"Prav tako se ugotavlja, da na prekarnost vpliva tudi socialni kontekst. Večjemu tveganju so izpostavljeni delavci v določenih dejavnostih oziroma sektorjih, pri določenih vrstah delodajalcev, v zvezi z določeno vrsto dela. Kot takšne dejavnosti se omenjajo gradbeništvo, kmetijstvo, trgovina, hotelirstvo, nega, čiščenje, pa tudi umetnost in v zadnjem času letalstvo..." (Senčur Peček, 2019, str. 1037).

Posledica pogodbenih razmerij, v katerih delodajalci določena dela prepuščajo zunanjim pogodbenikom (*outsourcing*), je tudi naraščanje deleža oseb, ki delo opravljajo kot samozaposleni. Med njimi niso le osebe, ki delo opravljajo samostojno na trgu. Vse več je takšnih, ki so le formalno samozaposleni, dejansko pa opravljajo delo v razmerju, ki ima znake delovnega razmerja (za več glej Senčur Peček, 2019).

## 6.2 Vzroki za prekarnost oziroma opredelitev nekaterih poklicnih skupin prekarnosti

"Razmah prekarnosti oziroma prekarnih oblik dela in zaposlovanja sovpada z uvajanjem t.i. prožnih (fleksibilnih) oziroma atipičnih oblik zaposlovanja, ki naj bi trg dela naredile prožnejši, kar naj bi povečalo konkurenčnost dela in s tem gospodarsko učinkovitost" (Bohinc, 2018, str. 271). Na drugi strani se proces prekarizacije spodbuja z razvojem tehnologije in povečanjem deleža storitev na račun tradicionalne industrije (Bohinc, 2018).

V slovenskem pravnem besednjaku izraz prekarij pomeni začasno uporabo ali užitek tuje lastnine. Obligacijski zakonik (OZ) "*obravnava prekarij v poglavju o posodbeni pogodbi in tudi (tako kot v rimskem pravu) ne ureja posojanja dela, temveč posojanje stvari. V 583/3. členu OZ določa pravico do preklica pogodbenega razmerja kadar koli, kadar čas trajanja in uporaba nista določena*" (Bohinc, 2018, str. 275).

"Prekarnost je v Sloveniji v precejšnjem obsegu vzpostavila zakonodaja oziroma je vsaj ni preprečila, saj je v zadnjih dveh desetletjih izrazito usmerjena v rahljanje gotovosti položaja zaposlenih in zanesljivosti zaposlitve" (Bohinc, 2018, str. 275). Zato bi bila potrebna temeljita revizija zakonodaje, predvsem tiste (poleg ZDR), ki široko odpira vrata individualnemu delu, torej delu, ki ni povezano v organizacije. Sem vsekakor sodijo pravila, ki širijo meje dopustnosti zagotavljanja dela prek samostojnih podjetnikov in drugih individualnih (svobodnih) poklicev ter posrednega zaposlovanja prek agencij, ne da bi bila postavljena tudi zakonska pravila za preprečevanje zlorab na področju prekarnosti (Bohinc, 2018). "*Prekarno zaposlovanje ni prepovedano, ker zakonsko pravno sploh ni opredeljeno*" (Bohinc, 2018, str. 275).

"Prekarnost so v Sloveniji v precejšnjem obsegu vzpostavili delodajalci, ki zakonodajo zlorabljujejo in kršijo. Prekarnost se namreč v Sloveniji vse bolj uveljavlja predvsem z množično kršitvijo delovnopравnih predpisov (kršitev pravil o delovnem razmerju za določen čas, agencijsko zaposlovanje, zaposlovanje in delo na črno, neplačevanje prispevkov, nedopustno zaposlovanje prek samostojnih podjetnikov in drugih oblik individualnega dela itd.)" (Bohinc, 2018, str. 276).

Po Zakonu o delovnih razmerjih (ZDR) je delovno razmerje povsem določeno opredeljeno razmerje med delavcem in delodajalcem. Vključitev v organizirani delovni proces delodajalca ter opravljanje dela po navodilih in pod nadzorom delodajalca so torej okoliščine, ki terjajo sklenitev pogodbe o zaposlitvi za nedoločen čas (če ne obstajajo izjemni zakonski pogoji za sklenitev pogodbe za določen čas) in nikakršne druge pogodbe (niti avtorske, niti pogodbe z espeji oziroma druge samozaposlitvene pogodbe). To temeljno pravilo iz ZDR se ne uresničuje, saj se za opravljanje dela v imenu prožnosti sklepajo t. i. atipične oblike

zaposlitev, ki se po ZDR lahko sklepajo le v izjemnih, zakonsko izrecno opredeljenih primerih (Bohinc, 2018).<sup>50</sup>

Po mnenju nekaterih v Sloveniji področna zakonodaja ustvarja poklice, ki zaradi svojega pravnega statusa vodijo v prekarnost in jo povečujejo. Tako so npr. vse zaposlitve in statusi na področju nege in pomoči na domu prekarni, vendar se obseg in način prekarizacije razlikujeta glede na konkreten zaposlitveni položaj. To še posebej velja za družinskega pomočnika pa Zakonu o socialnem varstvu.<sup>51</sup> Podobno velja za svobodne kulturne delavce po Zakonu o uresničevanju javnega interesa na področju kulture, ki določa pogoje za samozaposlovanje v kulturi. Samozaposlen v kulturi sklepa pogodbe civilnega prava. Kadar posameznik opravlja tudi dejavnosti, ki ne sodijo v kulturno dejavnost, jih ne sme opravljati kot samozaposlen v kulturi, ampak po splošnih predpisih (Bohinc, 2018).

Samozaposlenost, ki se pogosto izvaja v pravni obliki samostojnega podjetništva (s.p.), je potencialno zelo prekarna oblika zaposlenosti. "S pravne vidika je samostojno podjetništvo oblika "gospodarskega subjekta", ki naj bi služila opravljanju podjetniške dejavnosti na trgu, a jo pogosto uporabljajo za izogibanje standardnim zaposlitvam in s tem povezanim pravicam delavcev. Podjetja namreč poskušajo na ta način pridobiti dodatno fleksibilnost v odnosu do delovne sile. Če so prisotni elementi delovnega razmerja, se podjetniška oblika šteje za fiktivno. Mala reforma trga delovne sile iz leta 2017 je delovnim inšpektorjem omogočila, da v takih primerih delodajalcu naložijo, naj v treh dneh delavcu ponudi pogodbo o zaposlitvi. Še pred tem je reforma trga delovne sile iz leta 2013 na tem področju vpeljala novo pravno obliko, institut ekonomsko odvisne (samozaposlene) osebe. Samostojni podjetniki plačujejo prispevke za socialno varnost, ki jim načeloma zagotavlja enak obseg socialnih pravic kot zaposlenim, vendar so v precej slabšem položaju v primeru bolniške odsotnosti" (Bembič, 2018 str. 68).

Po navedbah »Maša Dolanc (prevajalka in lektorica) — prekarca od svobodnjaka dejansko loči višina postavke«, to je višina plačila, ki ga za opravljeno delo dobi. "Če človek v dobrih mesecih zasluži dovolj, da lahko pokrije izpade, ki jih zaradi narave dela povzročajo slabi meseci, je to v redu. Stres je sicer večji kot pri redno zaposlenih, vzameš pa to v račun, ker ti je poklic, ki ga opravljaš, v tako zadovoljstvo. V tem primeru si dejansko svoboden. Če pa za opravljeno delo dobiš malo denarja, poleg tega pa ti okolje, v katerem si, ne omogoča konstantnega dela, si dejansko prisiljen v to, da delaš ponoči in čez vikende, pa še vedno ne zaslužiš dovolj, da bi lahko dal na stran bodisi za oddih ali za rezervo, ki bi ti omogočala mirnejše življenje" (v Poglajen, 2018).

Agencijsko delo je, kot smo že omenili, tudi ena od pomembnejših pravnih oblik nestandardnega zaposlovanja, ki pa lahko vodi v prekarnost. Pomembne spremembe je tudi pri agencijskem delu prinesla reforma trga deloven sile iz leta 2013, saj je agencijske delavce formalno popolnoma izenačila z zaposlenimi pri "uporabniku" in agencijsko zaposlovanje omejila s kvotami. Izvajanje teh določil pa se kaže kot pomanjkljivo. Poleg tega se zaradi praviloma krajšega trajanja zaposlitev agencijski delavci soočajo z enakimi težavami v zvezi s socialnimi pravicami kot delavci zaposleni za določen čas (Bembič, 2018).

Zaposleni v medijih niso bili izvzeti iz procesov prekarizacije slovenskega trga deloven sile. Prekarizacija dela novinarjev je sicer najvidnejša, vendar so ji podvrženi tudi številni drugi povezani poklici (uredniki, snemalci, režiserji itd.). Ker so pravice iz dela standardno zaposlenih povezane z višjimi stroški v primeru s civilnopravnimi pogodbami o delu, vodstva medijskih hiš stalno zmanjšujejo število rednih zaposlenih in povečujejo sodelovanje s

<sup>50</sup> Med atipičnimi oblikami zaposlitve v Sloveniji (zaposlitev za določen čas, agencijski delavci, javna dela, zaposlitve s krajšim delovnim časom, opravljanje del na domu in pogodbe o zaposlitvi s poslovnimi osebami ali prokuristi) je najbolj razširjena oblika zaposlitev za določen čas, v kateri dela že četrtnina delovno aktivnih oseb oziroma 30 % vseh zaposlenih po statističnih podatkih SURS (Bohinc, 2018).

<sup>51</sup> Glej Zakon o socialnem varstvu: <http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO869>.

samostojnimi podjetniki, ki so plačani po avtorskih pogodbah. Ocenjuje se, da je tretjina novinarjev v Sloveniji zaposlena v nestandardnih zaposlitvenih oblikah brez pravne in socialne varnosti (Kanjuo Marčela in Ignjatović, 2018).

Prekarnost je tudi razvidna pri zaposlitvah mladih – na primer v pripravništvu. Namreč, pripravništvo je v nekaterih poklicih obvezno (npr.: zdravstvo, šolstvo pravosodje), ponekod pa neobvezno, ampak tradicionalno pričakovano (npr. arhitektura). Prav to je za mlade problematično. V preteklosti je bilo neobvezno pripravništvo krajše, služilo je kot preizkusna doba in sledila mu je zaposlitev. Negotovost in izkoriščanje mladih ljudi, ki imajo veliko znanj, ne morejo pa pridobiti ustrezno plačilo za svoje delo, je posebej značilno za mlade v "svobodnih poklicih", ki so tako prisiljeni v tvegane poslovne poteze (Kanjuo Marčela in Ignjatović, 2018).

Prekarizacija dela poteka tudi v standardnih zaposlitvah. Na primer v zdravstveni negi. Zdravstvena dela se umešča med delovno intenzivne storitvene dejavnosti, kjer delo poteka 24 ur dnevno, sedem dni v tednu, je del storitvenega sektorja, za katerega je značilna polarizacija med visoko kvalificiranimi strokovnimi deli z visokimi dohodki na eni strani ter nizko kvalificiranimi zaposlitvami z nizkimi dohodki na drugi strani.

V Sloveniji v sistemu javnega zdravstva, vključno s področjem zdravstvene nege, prevladujejo standardne zaposlitve za nedoločen čas s polnim delovnim časom, ki obsegajo približno 83 % vseh zaposlitev. Med nestandardnimi oblikami zaposlitev prevladujejo zaposlitve za določen čas, ki obsegajo približno 11 % zaposlitev, predvsem zaradi nadomeščanj porodniških dopustov. Druga najpogostejša oblika nestandardne zaposlitve je zaposlitev za skrajšani delovni čas, ki obsega 5,4 % zaposlenih. Čeprav zdravstveni sistem v Sloveniji v večinskem deležu ostaja v okviru javne službe, je pod pritiski politik racionalizacije ter varčevanja in omejevanja zaposlovanja v javnem sektorju. Avtorica tudi meni, da s tem, ko država nastavlja možnosti skrajšanja delovnega časa za zaposlene z otroki kot "ženskam prijazne" ukrepe, sama z javnimi zaposlovalnimi in socialnimi politikami deluje kot promotor prekarizacije dela. Taka destabilizacija delovnega časa za ženske namreč vzpostavlja nove dimenzije spolne neenakosti, povečuje ekonomsko neenakost žensk in tveganje za njihovo morebitno revščino v starosti, prispeva k percepciji žensk kot marginalne delovne sile itd. Diskurz "svobodne individualne izbire", ki zaznamuje take oblike dela, v resnici legitimizira spolno delitev dela (Hrženjak, 2018).

### **6.3 Ukrepi za zmanjševanje obsega prekarnosti**

V okviru Evropske unije, kjer se je v preteklosti z namenom povečanja zaposlitve spodbujalo atipične oblike zaposlitev, se je začelo opozarjati na preprečevanje njihovih zlorab. Evropska komisija je v svojem Letnem pregledu rasti 2016 prvič kot cilj opredelila, da povečanje zaposlenosti na račun prožnejšega trga dela ne sme pomeniti več prekarnih del. Leta 2017 pa je bil sprejet Evropski steber socialnih pravic, v katerem je med drugim izrecno določeno, da je treba preprečevati delovna razmerja, ki vodijo v prekarne delovne pogoje, vključno s prepovedjo zlorab netipičnih pogodb o zaposlitvi. Tudi Evropski parlament je v svoji resoluciji o delovnih pogojih in prekarni zaposlitvi med drugim pozval Evropsko komisijo in države članice, naj v skladu z agendo za dostojno delo Mednarodne organizacije dela (MOD), 9. členom Pogodbe o delovanju EU (PDEU), Listino o temeljnih pravicah in Evropsko socialno listino rešijo problem negotovih zaposlitev ter neprijavljenega dela in navideznih samozaposlitev (Senčur Peček, 2019).

Za učinkovito odpravljanje prekarnosti navedeni avtor poudarja, da bo treba poseči na različna področja, in sicer na področje delovnega prava, socialne varnosti, sistema sindikalnega organiziranja in kolektivnega dogovarjanja zaposlitvenih in socialnih politik. Treba bi bilo:



- učinkoviteje preprečevati zlorabe, tako v primeru navideznih samozaposlenih kot v primeru zaposlenih za krajši delovni čas, ki delajo polni delovni čas, agencijskih delavcev itd.; poleg sodne prekvalifikacije razmerja in pristojnosti delovnih inšpektorjev (kot je že urejeno pri navideznih samozaposlenih) bi kazalo zakonsko urediti ničnost navidezne pogodbe in vzpostavitev ustreznega pogodbenega razmerja (razmerje z dejanskim delodajalcem);
- urediti zaposlitev s krajšim delovnim časom – njegovo trajanje, sankcije za kršitve in pristojnost inšpektorjev;
- bolj omejiti uporabo agencijskega dela – z ustrežnejšo ureditvijo kvot, z omejitvijo trajanja napotitve, prepovedjo veriženja itd.;
- celovito reformirati študentsko delo ter pri tem slediti ureditvi občasnega in začasnega dela upokojujencev;
- ustrezno določiti delodajalske obveznosti v tristranskih razmerjih – delitev obveznosti med več delodajalcev, določitev skupne odgovornosti, prepoved navideznih delodajalcev, socialne klavzule v javnih naročilih;
- omejevati pretirano rabo nestandardnih oblik dela, ki vodijo v prekarnost z davčnimi ukrepi oziroma s sistemi bonusov in malusov;
- povečati vlogo svetov delavcev oziroma sindikatov pri omejevanju pretirane rabe nestandardnih oblik dela, ki vodijo v prekarnost;
- okrepiti inšpekcijski nadzor, predvsem s povečanjem števila inšpektorjev;
- okrepiti vključevanje delavcev v nestandardnih oblikah zaposlitev v delavska predstavništva, pa tudi njihovo pokritost s kolektivnimi pogodbami;
- ustrezno prilagoditi sisteme socialne varnosti z namenom izboljšanja zaščite delavcev v nestandardnih oblikah zaposlitve (Senčur Peček, 2019).

Zakon o delovnih razmerjih (ZDR) mora določiti zakonsko definicijo, opredelitev prekarnosti razmerja in določiti prepoved sklepanja katerih koli drugih razmerij, če so izpolnjeni pogoji za sklenitev delovnega razmerja. Sankcija za kršitev te prepovedi je ničnost takšne pogodbe. *"ZDR mora z izrecno določbo prepovedati sklepanje SP<sup>52</sup> in drugih individualnih razmerij, ko gre za opravljanje dela z vključenostjo delavca v delovni proces delodajalca, nepretrgano, po navodilih in pod nadzorom delodajalca"* (Bohinc, 2018, str. 280). Zakon o delovnih razmerjih (ZDR) bi moral izrecno opredeliti ničnost pogodb o zaposlitvi za določen čas, ki so sklenjene in zanje ni izrecne zakonske podlage, če je ta fiktivna, če gre za veriženje, zlorabe znotraj povezanih podjetij itd. Agencijsko zaposlovanje je treba z dopolnitvami ZDR omejiti, tudi z zmanjševanjem dopustnega odstotka zaposlenih v organizaciji na tej podlagi (za več glej Bohinc, 2018).

Postopno je treba uveljavljati in širiti obseg t. i. delavskih korporacij, v katerih delavec ni najeta delovna sila in torej ni v mezdnem razmerju, ampak je konstitutivni član podjetja. Velikega pomena je pregon nezakonitosti in s tem povezana vloga in položaj inšpekcijskih in pravosodnih organov (Bohinc, 2018).

Nekaj je bilo tudi poskusov organizacije prekarnih delavcev. Konec leta 2016 je bil v okviru Svobodnega sindikata Slovenije (ZSSS) ustanovljen Sindikat prekarcev, ki se prizadeva pod skupno streho organizirati in zlasti povezati ter angažirati prekarne delavce. Sindikat prekarcev je del širše mreže družbenih gibanj in organizacij, ki se ukvarjajo s problematiko prekarnosti, kakršna sta Gibanje za dostojno delo in socialno družbo ali ekipa bloga Skozi oči prekariata. S problematiko migrantske in v največji meri prekazirane delovne sile ter drugih skupin se aktivno ukvarja Delavska svetovalnica (Bembič, 2018).

---

<sup>52</sup>Verjetno mišljeno (op.avt.): *"pogodb s samostojnimi podjetniki"*.

## VII POGLED NA PRIHODNJE IZZIVE IN NEKATERE MOŽNE REŠITVE<sup>53</sup>

### 7.1 Predlogi sindikata

#### 7.1.1 Prekarno delo- zaposlitve za določen čas

Po mnenju Zveze svobodnih sindikatov Slovenije (v nadaljevanju ZSSS) predstavlja naraščanje prekarnih oblik dela in zaposlovanja za določen čas problem na slovenskem trgu dela. Delodajalci obliko zaposlovanja za določen čas nemalokrat zlorabljajo, saj jo sklepajo tudi, ko za to nimajo razlogov. Zato je po njihovem mnenju treba:

- sprejeti zakonske in druge ukrepe za spodbujanje zaposlovanja za nedoločen čas in za omejevanje zaposlovanja za določen čas ter drugih prekarnih oblik dela;
- oblikovati in sprejeti ukrepe, s pomočjo katerih bi se v večji meri regulirale pravice in obveznosti delavcev, ki opravljajo delo v omenjenih oblikah (ZSSS, spletna stran).

V Zvezi svobodnih sindikatov Slovenije se zavzemajo za:

- *"spremembo ugotavljanja pogojev zakonitosti zaposlitve za določen čas, pri čemer je v večji meri treba upoštevati čas opravljanja dela pri delodajalcu. Pri tem ne sme biti pomembno, ali gre za isto delovno mesto oziroma za isto vrsto dela ali ne, kakor tudi ne, ali gre za neposredno zaposlitev pri posameznem delodajalcu (na podlagi pogodbe o zaposlitvi) ali pa gre za posredno opravljanje dela (npr. prek agencije za posredovanje dela),*
- *zvišanje prispevka za zaposlovanje za zaposlene za določen čas,*
- *preprečevanje prekarnih oblik dela na način, da se sorazmerno povečuje višina prispevkov glede na tveganost zaposlitve ter za dodelitev odpravnine delavki ali delavcu, ki opravlja delo na podlagi pogodbe o zaposlitvi za določen čas,*
- *večjo regulacijo prekarnih oblik dela, zlasti za določitev pravic delavcev, ki opravljajo delo v omenjenih oblikah in jasno določitev pogojev, kdaj je delo mogoče opravljati v kakšni drugi obliki, kot je redno delovno razmerje,*
- *nediskriminatorno obravnavo delavcev, ki opravljajo delo v prekarnih oblikah dela, za določen čas, agencijskih delavcev ter delavcev, ki opravljajo delo v okviru t. i. "lažne samozaposlitve" (ZSSS, spletna stran).*

#### 7.1.2 Samozaposlitve

V ZSSS tudi menijo, da so potrebne spremembe na področju samozaposlenih oseb. Samozaposlitev se namreč vse bolj pojavlja kot prikrita oblika delovnega razmerja (lažna samozaposlitev).

Zato:

- zahtevajo sprejetje ustreznih ukrepov, ki bi takšne anomalije samozaposlovanja odpravili;
- se zavzemajo za večjo in učinkovitejšo regulacijo statusa samozaposlitve, za boljše usposabljanje in pripravo brezposelnih oseb na status samozaposlenih oseb;
- si prizadevajo za oblikovanje ustreznega podpornega okolja in za večjo socialno varnost samozaposlenih oseb;
- se zavzemajo za spremembo zakonodaje, v okviru katere bodo tudi samozaposleni (pod določenimi pogoji) upravičeni tudi do prejemanja denarnega nadomestila in denarne socialne pomoči (ZSSS, spletna stran).

<sup>53</sup> V tem poglavju so predstavljene ideje in pobude naključno izbranih avtorjev/institucij na osnovi dostopne literature in virov.

## 7.2 Predlogi za izboljšave za samozaposlene v kulturi

Avtorji (Plut in drugi, 2016) so na osnovi raziskave pripravili seznam priporočil in predlogov za področje izboljšav samozaposlenih na kulturnem področju:

### Nagrade

Poleg glavnih nacionalnih nagrad in priznanj s področja umetnosti in kulture naj bi se upoštevale tudi nominacije za nagrade in priznanja, ki so podane s strani javnih zavodov na področju kulture, društev in zavodov v javnem interesu na področju kulture ali referenčnih posameznikov.

### Veljavnost nagrad

Nacionalne nagrade in priznanja za dosežke na področju kulture in umetnosti naj kot reference veljajo neomejeno.

### Vzpostavitev računovodstva za samozaposlene v kulturi

Ministrstvo za kulturo naj samozaposlenim, ki z opravljanjem dejavnosti zaslužijo do 10.000 EUR na leto in ugotavljajo davčno osnovo z uveljavljanjem dejanskih stroškov, zagotovi brezplačno računovodstvo.<sup>54</sup>

### Nadomestilo za obdobja brez naročil

Ministrstvo za kulturo naj za samozaposlene uvede nadomestila za obdobja, ko ostanejo brez naročil za plačano delo. Redki samozaposleni imajo možnost pridobitve nadomestila na Zavodu za zaposlovanje, ker je pogoj izguba rednega naročnika, tega pa še zlasti umetniki nimajo.

### Dnevno nadomestilo za čas zadržanosti od dela zaradi bolezni in poškodb

Ministrstvo za kulturo naj izvaja dnevno nadomestilo za čas zadržanosti od dela zaradi bolezni oziroma poškodb. Odpravi naj omejitev, po kateri lahko samozaposleni pridobijo nadomestilo le enkrat na leto in ukine pogoj, da je samozaposleni upravičen do dnevnega nadomestila le, če traja bolezen več kot 30 delovnih dni. Samozaposleni naj imajo možnost pridobiti nadomestilo vedno, ko zbolijo, od prvega dne dalje.

### Redni pregledi pri zdravniku s področja medicine dela

Ministrstvo naj zagotovi plačane, redne preglede samozaposlenih v kulturi pri zdravnikih, specialistih medicine dela.

### Ukrepi na področju sprostitev trga dela za samozaposlene v kulturi

Uvedejo naj se različne oblike olajšav oziroma spodbud in za nakupe umetniških del. Na primer: davčne olajšave, shema deleža za umetnost, plačilo davka v obliki umetniških del (*arts-in-lieu* shema - poznajo jo nekatere tuje države) (širše: Plut in drugi, 2016, str. 99-105).

## 7.3 Prevajalci, tolmači in lektorji

Predstavniki Združenja konferenčnih tolmačev Slovenije (ZKTS), Lektorskega društva Slovenije (LdS), Združenja stalnih sodnih tolmačev in pravnih prevajalcev Slovenije SCIT, Društva znanstvenih in tehniških prevajalcev Slovenije (DZTPS), Društva slovenskih književnih prevajalcev (DSKP) ter Društva slovenskih filmskih in televizijskih prevajalcev (DSFTP) so se povezali v poklicno skupino specializiranih jezikovnih uporabnikov. Poleg ureditve statusa si prizadevajo tudi za dvig ugleda in izboljšanje javne podobe njihovih poklicev (več: Predlogi za izboljšanje položaja..., spletna stran).

---

<sup>54</sup> Možnost brezplačnega knjigovodstva za samozaposlene je že uzakonjena, vendar se ne izvaja (širše: Plut in drugi, 2016, str. 100).

Menijo, da je v javnem interesu, "da se področje končno sistematično uredi, po tem pa tudi stalno spremlja in vrednoti ustreznost doseženih sprememb. Javni interes je sestavni del svobodnih poklicev in pomeni, da imajo svobodni poklici posebno etično odgovornost, zato je treba za vsak svobodni poklic zagotoviti zavezujoče poklicne predpise in katalog splošno priznanih standardov etičnega ravnanja" (Predlogi za izboljšanje položaja..., spletna stran).

Zato:

- si prizadevajo za ureditev statusa svobodnega prevajalca, tolmača, lektorja. Področje svobodnih poklicev v Sloveniji ni enotno urejeno in osebam, ki opravljajo svobodne poklice, ne daje enakih možnosti za opravljanje dejavnosti.
- Pozivajo pristojna ministrstva, naj uredijo zakonske podlage za osnovno regulacijo cen, letno revalorizirajo tarifnike v skladu z inflacijo in naj si prizadevajo za doseganje tarif in minimalnih postavk, ki bodo zagotovile dostojno plačilo za opravljeno delo.
- Pristojna ministrstva pozivajo tudi, naj samozaposlene prevajalce, tolmače, lektorje čim bolj razbremenijo administrativnih obveznosti. Poskrbijo naj za ustrezen inšpekcijski nadzor za preprečevanje atipičnih oblik dela in prikritih delovnih razmerij, prizadevajo naj si za vzpostavitev sistema servisa za samozaposlene z izpostavami v večjih slovenskih mestih, ustrezno IT podporo ipd.
- Pozivajo pristojne naj se pri oblikovanju javnih naročil pri določitvi meril in pogojev posvetujejo s stroko in stanovskimi združenji, za oblikovanje javnih naročil na področju strokovnega prevajanja pa predlagajo uvedbo meril za kakovost (ali točkovanje formalne izobrazbe prevajalcev ali preverjanje izvajalcev oziroma prevajalcev z ocenjevanjem anonimiziranih testnih prevodov, ki bi ga lahko prevzela neodvisna skupina ocenjevalcev).
- Na področju konferenčnega tolmačenja pozivajo k pripravi programov usposabljanja za konferenčne tolmače za deficitarne jezike - na trgu je opazno pomanjkanje kadrov zlasti za jezike iz sosednjih držav.
- Na področju sodnega tolmačenja pozivajo k nadaljnjem urejanju razmer za delo sodnih tolmačev, spodbujanju kvalitetnega izobraževanja in letnem usklajevanju tarifnikov (širše: Predlogi za izboljšanje položaja..., spletna stran).

## VIII ZAKLJUČEK

Razvoj informacijske tehnologije je povzročil velike spremembe tudi na področju delovnega prava, zaposlovanja, trgu dela ipd. Nove oblike dela se pojavljajo (tudi v praksi) v vse več državah. To po eni strani omogoča večjo fleksibilnost za zaposlene, še posebej za tiste težje zaposljive, po drugi strani pa takšne oblike dela omogočajo večjo združljivost poklicnega življenja z zasebnim.

Problem se pojavi, če takšne, recimo jim netipične oblike dela, prevladujejo in je s tem lahko ogrožen učinkovit sistem socialne varnosti. Najpogosteje se v povezavi s tem omenja t. i. svobodne/samostojne poklice.

S tem se ukvarja tudi mednarodna skupnost, na primer Evropski ekonomsko-socialni odbor, ki je leta 2014 sprejel mnenje na lastno pobudo o vlogi in prihodnosti samostojnih poklicev v evropski civilni družbi leta 2020. Evropski svet svobodnih poklicev pa je leta 2000 sprejel program reform s ciljem, da bi Evropska unija do leta 2010 postala najbolj konkurenčno in dinamično, na znanju temelječe gospodarstvo.

Nekateri poklici, ki so predmet obravnave, imajo dolgo zgodovino. Tako naj bi začetki notarskega poklica segali že v začetek srednjega veka. V Sloveniji se ga omenja leta 932, o njegovi kontinuiteti pa govorimo od leta 1855. Poklic odvetnika sega v antične čase, v Sloveniji obstaja organizirano odvetništvo 151 let. Že leta 1399 je bila v Sloveniji

ustanovljena cehovska zadruga za vzajemno pomoč prizadetim v nesrečah, prva zavarovalna ustanova pa leta 1872. Poklic novinarja obstaja od 17. stoletja naprej. Detektivska dejavnost je v primerjavi s prej navedenimi precej "mlajša". Prvi detektivi so pri nas z delom začeli leta 1989.

Samostojne/svobodne poklice ureja vrsta zakonov, na primer: Zakon o notariatu, Zakon o odvetništvu, Zakon o lekarniški dejavnosti, Zakon o računovodstvu, Zakon o zavarovalništvu, Zakon o športu, Zakon o medijih in drugi. Nekatere med njimi pa omenja oziroma določa tudi Ustava RS (notariat, odvetništvo).

V okviru organiziranosti samostojnih poklicev poleg zbornic (odvetniška, inženirska, notarska itn.) omenimo Interesno skupino samostojnih poklicev na ravni EU, ki deluje od leta 2018 in združuje člane Evropskega ekonomsko-socialnega odbora (EESO). Ti zastopajo poklicne organizacije oziroma so sami predstavniki teh poklicev. Od leta 1946 deluje Slovensko deželno gospodarsko združenje, ki povezuje in zastopa slovenske podjetnike in samostojne poklice v Italiji. V okviru SDGZ deluje tudi Sekcija samostojnih poklicev.

Nekaterim skupinam samozaposlenih, na primer v kulturi, Zakon o uresničevanju javnega interesa za kulturo določa spodbude za samozaposlovanje. Pod določenimi pogoji jim ministrstvo zagotovi računovodske storitve, razpisuje žepnine oziroma delovne štipendije, plačujejo se jim prispevki za socialno varnost ipd. Zakon o športu pa ureja zaposlovanje vrhunskih športnikov in strokovnih delavcev v javnem sektorju.

Glede prekarnosti ni enotne opredelitve. Prekarizacija je nedvomno pojav odstopanja od uveljavljenih standardov pravne varnosti zaposlitve za nedoločen čas. Prekarne zaposlitve razumemo v luči nestalnosti, nestabilnosti in višjih ravni negotovosti, ki jih spremljajo nižje ravni ekonomske, socialne in pravne varnosti. Proces prekarizacije se spodbuja tudi z razvojem tehnologije in povečanjem deleža storitev na račun tradicionalne industrije. Tako prekarnost vidimo v tistih oblikah dela in poklicnih skupinah, pri katerih delavcem oziroma tistim, ki delo izvajajo, niso zagotovljene razmere, zaščite in pravice, ki so standard za delavce, ki so v rednem delovnem razmerju. Po mnenju nekaterih, v Sloveniji tudi področna zakonodaja ustvarja poklice, ki zaradi svojega statusa vodijo v prekarnost in jo povečuje. Na primer, zaposlitve na področju nege in pomoči na domu ter samozaposleni v kulturi. Poleg teh smo med poklicne skupine prekarnosti opisali tudi samozaposlenost (kot tako), ki se pogosto izvaja v pravni obliki samostojnega podjetništva, zaposlene v medijih (predvsem novinarji) in prekarnost v zdravstveni negi. Negotovost in izkoriščanje mladih ljudi, ki imajo veliko znanj, a ne morejo dobiti ustreznega plačila za svoje delo, je posebej značilno za mlade v "svobodnih poklicih".<sup>55</sup>

Za učinkovito odpravljanje prekarnosti bo treba poseči na različna področja, in sicer na področja delovnega prava, socialne varnosti, sistema sindikalnega organiziranja in kolektivnega dogovarjanja zaposlitvenih in socialnih politik.

Zveza svobodnih sindikatov Slovenije meni, da predstavlja naraščanje prekarne oblike dela in zaposlovanja za določen čas problem na slovenskem trgu dela. Zato se zavzemajo za spremembe. Med drugim menijo, da bi morali sprejeti zakonske in druge ukrepe za spodbujanje zaposlovanja za nedoločen čas in za omejevanje zaposlovanja za določen čas ter drugih prekarne oblike dela. Zavzemajo se tudi za spremembe na področju samozaposlenih oseb. Za spremembe/izboljšave se zavzemajo tudi predstavniki samozaposlenih v kulturi, prevajalci, tolmači, lektorji in drugi.

---

<sup>55</sup> Na primer, problematika pripravništva v arhitekturi.

## Pripravila:

dr. Katarina Žagar

mag. Andrej Eror

## IX LITERATURA IN VIRI

- Bembič, Branko (2018), Nestandardno zaposlovanje, prekarizacija in organizirano delo v Sloveniji, v (Ne)dostojno delo, Prekarizacija standardnega in nestandardnega zaposlovanja v Sloveniji (ur: Stanojevič, Miroslav in Furlan, Sašo), Založba FDV, Ljubljana.
- Bohinc, Rado (2018), Vzvodi prekarnega zaposlovanja v slovenskem pravnem redu, v Prekarnost in družbena negotovost: Interdisciplinarni pogledi na prekariat (ur: Poglajen, Črt in dr.), Ekonomska fakulteta, Ljubljana.
- CEPLIS – Conseil European des Professions Liberales: Skupne vrednote svobodnih poklicev v Evropski uniji, spletna stran: [http://www.izs.si/fileadmin/dokumenti/ecec/Microsoft\\_Word\\_-\\_svobodnipoklici.pdf](http://www.izs.si/fileadmin/dokumenti/ecec/Microsoft_Word_-_svobodnipoklici.pdf), marec 2020.
- Ciglič, Ivana (2011): Pot do zavarovalnega zastopnika, GZS Ljubljana, Center za poslovno usposabljanje, spletna stran: [https://www.seps.si/wp-content/uploads/2017/10/UNISVET\\_Pot\\_do\\_zavarovalnega-zastopnika-Ciglic.pdf](https://www.seps.si/wp-content/uploads/2017/10/UNISVET_Pot_do_zavarovalnega-zastopnika-Ciglic.pdf)
- Dernovšček Hafner, Nataša (2018), Psihološki vidiki prekarnega dela, v Prekarnost in družbena negotovost: Interdisciplinarni pogledi na prekariat (ur: Poglajen, Črt in dr.), Ekonomska fakulteta, Ljubljana.
- Drganc, Tina (2008): Obdavčitev samozaposlenih oseb v Republiki Sloveniji. Diplomsko delo, Ekonomska fakulteta Ljubljana, spletna stran: [http://www.cek.ef.uni-lj.si/u\\_diplome/drganc3484.pdf](http://www.cek.ef.uni-lj.si/u_diplome/drganc3484.pdf), marec 2020.
- DVA – Detektivsko varnostna agencija. Normativnopravni razvoj detektivske dejavnosti, spletna stran: <https://www.detektiv-dva.si/normativnopravni-razvoj-detektivske-dejavnosti/>
- EESO - Evropski ekonomsko-socialni odbor, spletna stran: <https://www.eesc.europa.eu/sl/members-groups/categories/interesna-skupina-samostojnih-poklicev>, 2. 3. 2020.
- eUPRAVA, spletna stran: <https://e-uprava.gov.si/podrocja/izobrazevanje-kultura/zaposleni-v-kulturi/vpis-v-razvid-samozaposlenih-v-kulturi/vsa-pogosta-vprasanja/prednosti-statusa.html>, 17. 3. 2020.
- Fran, spletna stran: <https://fran.si/iskanje?View=1&Query=poklic>, 26. 2. 2020.
- Freelancerstvo, Wikipedia, spletna stran: <https://sl.wikipedia.org/wiki/Freelancerstvo>, 27. 2. 2020.
- Godina, Vesna, Vuk (2018), Prekariat: Socialno-antropološka perspektiva, v Prekarnost in družbena negotovost: Interdisciplinarni pogledi na prekariat (ur: Poglajen, Črt in dr.), Ekonomska fakulteta, Ljubljana.
- GOV.SI, spletna stran: <https://www.gov.si/zbirke/delovna-telesa/delovna-skupina-za-trajni-dialog-s-samozaposlenimi-v-kulturi/>, 5. 3. 2020.
- Hrženjak, Majda (2018), Prekarizacija dela v standardnih zaposlitvah: primer zdravstvene nega, v (Ne)dostojno delo, Prekarizacija standardnega in nestandardnega zaposlovanja v Sloveniji (ur: Stanojevič, Miroslav in Furlan, Sašo), Založba FDV, Ljubljana.
- Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša, ZRCSAZU, spletna stran: <https://isjfr-zrc-sazu.si/sl/terminologisce/slovarji/pravni/iskalnik?iztocnica=svobodni%20poklic#v>, marec 2020.
- Kanjuo Marčela, Aleksandra in Ignjatović, Miroljub (2018), Inovativno o prekarnosti, v (Ne)dostojno delo, Prekarizacija standardnega in nestandardnega zaposlovanja v Sloveniji (ur: Stanojevič, Miroslav in Furlan, Sašo), Založba FDV, Ljubljana.
- Klanjšek, Rudi (2018), Sociološke dimenzije prekarnosti – o vzrokih, posledicah in rešitvah, v Prekarnost in družbena negotovost: Interdisciplinarni pogledi na prekariat (ur: Poglajen, Črt in dr.), Ekonomska fakulteta, Ljubljana.
- Kovačič, Gorazd (2018), Možnosti za sindikalizacijo prekarnih delavcev, v Prekarnost in družbena negotovost: Interdisciplinarni pogledi na prekariat (ur: Poglajen, Črt in dr.), Ekonomska fakulteta, Ljubljana.
- Kovačič, Nevenka (2009): Notariat 1994-2009. Prvih petnajst let. Libris Koper.

- Križaj, Marjana, Mojca Pristavec Đogić, Andrej Eror (2013): Ureditev zborničnega sistema. Raziskovalna naloga št. 15, 2013. Državni zbor Republike Slovenije. Dostopna na: [https://fotogalerija.dz-rs.si/datoteke/Publikacije/Zborniki\\_RN/2013/Ureditev\\_zbornicnega\\_sistema.pdf](https://fotogalerija.dz-rs.si/datoteke/Publikacije/Zborniki_RN/2013/Ureditev_zbornicnega_sistema.pdf).
- Mnenje EESO: Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o vlogi in prihodnosti samostojnih poklicev v evropski civilni družbi leta 2020 (mnenje na lastno pobudo), 2014/C 226/02, Uradni list EU, spletna stran: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52013IE1748&from=PL>, februar 2020.
- OZS - Odvetniška zbornica Slovenije, spletna stran: <http://www.odv-zb.si/predstavitev/predstavitev>, 3. 3. 2020.
- Plut, Jadranka, Pungerčar Marija Mojca, Srakar Andrej (2016): Nacionalni svet za kulturo. Analiza o položaju samozaposlenih v kulturi v Sloveniji s predlogi izboljšav, spletna stran: <http://www.asociacija.si/si/wp-content/uploads/2017/10/Analiza-o-polo%C5%BEaju-samozaposlenih-v-Sloveniji-s-predlogi-izbolj%C5%A1av.pdf>, 9. 3. 2020.
- Pogačar, Peter (2018): Zagotavljanje ekonomske, pravne in socialne varnosti delavcem v novih oblikah dela ter v netipičnih oblikah zaposlitve, Podjetje in delo, št. 6-7, str. 1315 - 1324.
- Poglajen, Črt (2018): Maša Dolanc, Prekarca od svobodnjaka dejansko loči višina postavke, Skozi oči prekariata : čas za konkretne ukrepe : prekarno delo, delavsko organiziranje in četrta industrijska revolucija, Inštitut za študije prekariata, Ljubljana.
- Predlogi za izboljšanje položaja prevajanja v Sloveniji ter ureditev statusa prevajalk in prevajalcev, tolmačk in tolmačev ter lektorice in lektorjev, spletna stran: [http://www.belaknjigaoprevajanju.si/files/2019/03/BKP\\_Predlogi\\_za\\_izboljsanje\\_polozaja\\_prevajanja\\_v\\_SLO.pdf](http://www.belaknjigaoprevajanju.si/files/2019/03/BKP_Predlogi_za_izboljsanje_polozaja_prevajanja_v_SLO.pdf), 10. 3. 2020.
- SDGZ: Slovensko deželno gospodarsko združenje ( Unione Regionale Economica Slovena), spletna stran: <https://www.sdgz.it/kdo-smo/>, 2. 3. 2020.
- Senčur Peček, D. (2019), Izzivi delovnega prava v času prekarnega dela, Podjetje in delo, 6-7/2019/XLV/284. zvezek.
- Seznam zbornic Slovenije, Wikipedija, spletna stran: [https://sl.wikipedia.org/wiki/Seznam\\_zbornic\\_Slovenije](https://sl.wikipedia.org/wiki/Seznam_zbornic_Slovenije), 17. 3. 2020.
- SPOT a, Zaposlovanje, spletna stran: <https://evem.gov.si/info/poslujem/zaposlovanje/>, februar 2020.
- SPOT b, Status in registracija, spletna stran: <https://evem.gov.si/info/podpogoji/drugiPogoj/13917/prikaziDrugiPogoj/>, 17. 2. 2020.
- SPOT c1, Status in registracija, spletna stran: <http://evem.gov.si/info/podpogoji/drugiPogoj/13917/prikaziDrugiPogoj/>, marec 2020.
- SPOT c2, Notariat, spletna stran: <http://evem.gov.si/info/dejavnosti/dejavnost/12856/prikaziDejavnost/>, 16. 3. 2020.
- SPOT č, Odvetništvo, spletna stran: <http://evem.gov.si/info/dejavnosti/dejavnost/12636/dovoljenje/12100/prikaziDejavnost/>, 16. 3. 2020.
- SPOT d, Lekarna, spletna stran: <http://evem.gov.si/info/podpogoji/drugiPogoj/15255/prikaziDrugiPogoj/>, marec 2020.
- SPOT e, Zavarovalno zastopanje, spletna stran: <http://evem.gov.si/info/dejavnosti/dejavnost/14180/prikaziDejavnost/>, 17. 3. 2020.
- SPOT f, Poklicni športnik, spletna stran: <http://evem.gov.si/info/poklici-in-strokovni-kadri/poklic/13194/prikaziPoklic/>, marec 2020.
- SPOT g1, Status samostojnega novinarja, spletna stran: <https://evem.gov.si/info/razmislijam/nacini-opravljanja-dejavnosti/status-samostojnega-novinarja/>, marec 2020.
- SPOT g2, Vpis v razvid samostojnih novinarjev, spletna stran: <https://evem.gov.si/info/dovoljenja/dovoljenje/12358/prikaziDovoljenje/>, marec 2020.
- SPOT h, Arhitekturna in inženirska dejavnost, spletna stran: <https://evem.gov.si/info/dejavnosti/dejavnost/14962/prikaziDejavnost/>, marec 2020.
- SPOT i, Vpis v evidenco detektivov, spletna stran: <https://evem.gov.si/info/dovoljenja/poklic/12064/dovoljenje/12074/prikaziDovoljenje/>, marec 2020.
- SPOT j, Certifikat o licenci za varovanje ljudi in premoženja, spletna stran: <http://evem.gov.si/info/dovoljenja/dejavnost/12858/dovoljenje/12235/prikaziDovoljenje/>, 17. 3. 2020.

- SSKJ, Slovar slovenskega knjižnega jezika, okolje Lotus Notes. Informacijski sistem Državnega zbora.
- SURS (2011): Standardna klasifikacija poklicev 2008, metodološka pojasnila SKP-08 spletna stran: <https://www.stat.si/Skp/Docs/MetodoloskaPojasnilaSKP08.pdf>, februar 2020.
- Tomažič, Agata (2014): Katedra za novinarstvo, prva petdesetletka. Pogledi.si, spletna stran: <https://pogledi.delo.si/druzba/katedra-za-novinarstvo-prva-petdesetletka>, marec 2020.
- Ustava Republike Slovenije, Državni zbor RS, dostopna na: [https://www.dz-rs.si/wps/portal/Home/Politici/Sistem/URS/besedilo/lut/p/z1/04\\_Sj9CPykssy0xPLMnMz0vMAfljo8zinfyCTD293Q0N3L39TQ08A5yD3Fwc\\_Q0NDI31wwkpiAJKG-AAjgb6BbmhigBuVL5b/dz/d5/L2dBISEvZ0FBIS9nQSEh/](https://www.dz-rs.si/wps/portal/Home/Politici/Sistem/URS/besedilo/lut/p/z1/04_Sj9CPykssy0xPLMnMz0vMAfljo8zinfyCTD293Q0N3L39TQ08A5yD3Fwc_Q0NDI31wwkpiAJKG-AAjgb6BbmhigBuVL5b/dz/d5/L2dBISEvZ0FBIS9nQSEh/), marec 2020.
- Vpis v razvid samozaposlenih v kulturi, Gov.si, spletna stran: <https://www.gov.si/zbirke/storitve/vpis-v-razvid-samozaposlenih-v-kulturi/>, 17. 3. 2020.
- Zakon o arhitekturni in inženirski dejavnosti, Uradni list RS, št. 61/17, dostopen na: <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO7342>, 24. 2. 2020.
- Zakon o delovnih razmerjih, Uradni list RS, št. 21/13, 78/13 – popr., 47/15 – ZZSDT, 33/16 – PZ-F, 52/16, 15/17 – odl. US, 22/19 – ZPosS in 81/19, dostopen na: <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO5944>, marec 2020.
- Zakon o detektivski dejavnosti, Uradni list RS, št. 17/11, dostopen na: <http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO5759>, marec 2020.
- Zakon o Državnem svetu, Uradni list RS, št. 100/05 – uradno prečiščeno besedilo, 95/09 – odl. US, 21/13 – ZFDO-F in 81/18 – odl. US), dostopen na: <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO229>, marec 2020.
- Zakon o lekarniški dejavnosti, Uradni list RS, št. 85/16, 77/17 in 73/19, dostopen na: <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO7375>, marec 2020.
- Zakon o medijih, Uradni list RS, št. 110/06 – uradno prečiščeno besedilo, 36/08 – ZPOmK-1, 77/10 – ZSFCJA, 90/10 – odl. US, 87/11 – ZAvMS, 47/12, 47/15 – ZZSDT, 22/16, 39/16, 45/19 – odl. US in 67/19 – odl. US, dostopen na: <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO1608>, 24. 2. 2020.
- Zakon o notariatu, Uradni list RS, št. 2/07 – uradno prečiščeno besedilo, 33/07 – ZSReg-B, 45/08 in 91/13, dostopno na: <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO1329>.
- Zakon o odvetništvu, Uradni list RS, št. 18/93, 24/96 – odl. US, 24/01, 54/08, 35/09, 97/14, 8/16 – odl. US, 46/16 in 36/19, dostopen na: <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO265>, marec 2020.
- Zakon o računovodstvu, Uradni list RS, št. 23/99, 30/02 – ZJF-C in 114/06 – ZUE, dostopno na: <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO1597>, marec 2020.
- Zakon o športu, Uradni list RS, št. 29/17 in 21/18 – ZNOrg, dostopen na: <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO6853>, 21. 2. 2020.
- Zakon o uresničevanju javnega interesa za kulturo, Uradni list RS, št. 77/07 – uradno prečiščeno besedilo, 56/08, 4/10, 20/11, 111/13, 68/16, 61/17 in 21/18 – ZNOrg, dostopen na: <http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO3370>, marec 2020.
- Zakon o zasebnem varovanju, Uradni list RS, št. 17/11, dostopen na: <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO5760>, marec 2020.
- Zakon o zavarovalništvu, Uradni list RS, št. 93/15 in 9/19, dostopno na: <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO6183>, 20. 2. 2020.
- Zakon o zdravilstvu, Uradni list RS, št. 94/07 in 87/11, dostopno na: <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO4283>, februar 2020.
- Zakon o zdravniški službi (Uradni list RS, št. 72/06 – uradno prečiščeno besedilo, 15/08 – ZPacP, 58/08, 107/10 – ZPPKZ, 40/12 – ZUJF, 88/16 – ZdZPZD, 40/17, 64/17 – ZZDej-K, 49/18 in 66/19), dostopen na: <http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO1395>, marec 2020.
- Zakon o zdravstveni dejavnosti, Uradni list RS, št. 23/05 – uradno prečiščeno besedilo, 15/08 – ZPacP, 23/08, 58/08 – ZZdrS-E, 77/08 – ZDZdr, 40/12 – ZUJF, 14/13, 88/16 – ZdZPZD, 64/17, 1/19 – odl. US in 73/19, dostopno na: <http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO214>, 20. 2. 2020.
- Zapisnik: Vprašanja delovne skupine za trajni dialog s samozaposlenimi v kulturi, 2. 10. 2019, spletna stran: <https://www.gov.si/assets/ministrstva/MK/Dialoske-skupine/Zapisniki/Samozaposleni-priloga-k-zapisniku-petega-delovnega-sestanka.pdf>, 5. 3. 2020.



- Zaposlovanje vrhunskih športnikov v Sloveniji, Wikipedia, spletna stran: [https://sl.wikipedia.org/wiki/Zaposlovanje\\_vrhunskih\\_%C5%A1portnikov\\_v\\_Sloveniji](https://sl.wikipedia.org/wiki/Zaposlovanje_vrhunskih_%C5%A1portnikov_v_Sloveniji), 5. 3. 2020.
- ZSSS – Zveza Svobodnih sindikatov Slovenije, spletna stran: <https://www.zsss.si/podrocja-dela/trg-dela/zaposlovanje/>, marec 2020.